

# KON

Sayı  
1  
Ocak 1979

ALEVİSİYLE SÜNNİSİYLE TÜRKMENİYLE KÜRDÜYLE BÜTÜN CANLAR BİR OLSUN

Fiyatı: 10 TL

## DOĞUYA UZANAN EMPERYALİST ELLERİ KIRACAĞIZ!



# KON çıkarken

HAYRİ BAŞBUĞ

Yüzyıllar boyunca hür yaşamış, bağımsızlığın sembolü olan milletimiz; bugün "komünizm" ve "bölücülük" tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktadır. Milletimiz uçuruma doğru sürüklenmek istenmektedir. Doğuda, batıda, kuzeyde, güneyde; aynı milletin çocukları, aynı peygamberin nurlu yolunda yürüyen ve aynı kitaba inanan, aynı dine mensup olan memleket evlâtları, birbirlerine düşman hâle getirilmiş ve neredeyse birbirlerine boğazlatılmak derecesine itilmişlerdir...

Moskof emperyalizminin Doğu Türkiye toprakları üzerinde, eskiden beri gözü olduğu unutulmamalıdır. Bu gerçeği gözönünde bulundurarak memleketimizi kimlerin karıştırıp huzursuzluk tohumları atmak istediklerini, bizi birbirimize vurdurup kırdırarak, kardeşi kardeşe düşman hâle getirmek isteyenlerin kimler olduğunu iyice bilelim...

**DOĞULU KARDEŞ!**.. Şunu unutma ki; geçmiş târihimizde Kürt-Türk Alevî-Sünnî ayrımı yaparak bizi birbirimize vurduranlar, kardeşi kardeşe düşürenler, Rus, İngiliz, Amerika gibi sömürücü güçlerin ajanları ve işbirlikçileriydiler. Fakat senin vatansever duyguların galebe çaldığı içindir ki, onlar umduklarını bulamadılar, çekip gittiler...

Ama bugün aynı oyun yine sahnede. Bunca yıldır kapanmış, kabuk bağlamış yaraları deşmeye tırnaklamaya kalkışan bir avuç sapık, seni tekrar aynı tuzağa düşürmek istiyor. Fakat bu sefer amaç başkadır. Vatanlarımızı Moskoda ve Pekin'e satan Marksist-Leninist ve Maoist komünist çeteler; memleketimizi sonu kapkaranlık bir istikâmete doğru itip, amaçlarına ulaşabilmek için, koz olarak seni seçmiş bulunuyorlar... Çünkü zalim Çarlar, Krallar-Voyvodalar yok, ama onların uşakları var şimdi ortada. "Kürt'ü Türk'ü her gövdiğün yerde, her türlü şartlar altında vur! Öldür, intikam al!" diyen Ermeni çeteleri yok, fakat onların da lânetlenmiş veletleri var şimdi karşında. Topları, tüfekleri silahları sana doğrudur... Hedef sensin. Sen ve diğer kardeşlerindir... Gözünü aç, bunları iyi tanı!

**Doğulu Kardeş!** Ashında bütün bu ızdırıp verici durumlardan Türkiye'yi yönetenler sorumludur. Düşman düşmanlığın yapacaktır. Ama devletimiz yetişen nesillere, onların gönüllerine ve kafalarına sahip çıkmadı. Emperyalistlerin elinde malzeme hâline getirilmesine engel olmadı. İşte biz vatansever Doğulu genç kardeşlerin, böyle bir ortamda senin huzuruna çıkıyoruz. İnancımızın ve imânımızın gereğini yapmaya kararlıyız. Rus ve Çin uşaklarının, seni kanlı emellerine âlet etmesine seyirci kalamayız. İşte, bu sebeptendir ki, ;Doğuyu istismar ederek, bizi Kürt, Türk, Alevî-Sünnî diye ayırmak isteyenlerin maskelerini parçalamak ve gizlenmek istenen gerçekleri, ilmi esaslara dayandırarak çıkarılmak istenen meseleleri de teker teker ele alıp, Doğunun dertlerine, meselelerine ciddi bir şekilde inerek, bütün bu yaralara neşterimizi vurmak maksadıyla K O N adı ile aylık bir gazete çıkarmaya karar verdik.

KON gazetesi, tamamen Doğu ve Güneydoğumuzu ilgilendiren konulara el atacak ve bunları devamlı işleyecektir. Dış düşmanlar tarafından atılan tohumların yeşermeden kökünün kazılması amacımızdır. Doğu bölgelerimizde ihanet çeteleri tarafından çıkarılmak istenen Kürt-Türk Alevî-Sünnî meselesi üzerinde ciddiyetle durarak; Doğu'da sevgi, birlik bütünlük, beraberlik ve kardeşlik duygularını güçlendirmek istiyoruz. Bütün Doğulu kardeşlerimizle, hiçbir ayırım gözetmeksizin, aynı milletin çocukları ve aynı dinin mensupları olarak kucaklaşıp, yarım büyük Türkiye'sini hep beraber kurmak için seferber olmayı milli bir vazife sayıyoruz.

İşte K O N gazetesinin amacı budur.

KON'u okuyalım, okutalım ve DOĞU'da tutuşturacağımız "birlik ve beraberlik kıvılcımını" her tarafa yayalım. Köylerdeki rençberlerden, dağlardaki köçerlere kadar herkesi bundan haberdar edelim...

**Doğulu Kardeş!**

Davran, kendine gel. Hep beraber ve birlikte. DOĞU'da oynanan oyunların üstüne üstüne gidip, Moskof Emperyalizminin paslı zincirlerini var gücümüzle kıralım ve balyoz denli yumruklarımızı indirelim kafalarına hainlerin ve mezhep kışkırtıcılarının...

**DOĞULU KARDEŞLER!**

Büyük yarımın kutlu ufuklarına doğru; sevgi, birlik, beraberlik, kardeşlik duyguları ve şuuru içinde; Doğulusu, Batılısı-Kuzeylisi, Güneylisi, topyekün tek bir kalp, tek bir yumruk ve Türk milleti olarak her türlü emperyalizme, her türlü bölücülüğe, baskıcılığa, zorbalığa, haksızlığa, zulme, işkencelere; her türlü yabancı ideolojilere karşı; el ele, omuz omuza, kafa kafaya, gönül gönüle, sırt sırta vererek, taşıdığımız yüce düşüncenin şanlı bayrağını kaldıralım yükseklere... Daha yükseklere... En yükseklere...

"BEN, SEN, O YOK; BİZ VARIZ"

## YÜRÜYÜN YİĞİTLER !..



AZ KALDI YİĞİTLER,  
AZ KALDI..

BİN OLACAK BİRİNİZ,  
YÜRÜYECEK ÖLÜNÜZ, DİRİNİZ.

VARSIN HOMURDANSIN AYILAR,  
VARSIN HAVLASIN KUDUZ İTLER.

DURMAYIN, YÜRÜYÜN,  
YÜRÜYÜN YİĞİTLER.

ARADA ENGELLER OLABİLİR!  
-OLSUN!

ÖNDE GİDENLER ÖLEBİLİR!  
-ÖLSÜN!

BERT GELİR, BELÂ GELEBİLİR!  
-GELSİN!

ÇOCUKLARIMIZ YETİM KALABİLİR  
-KALSIN!

BİLİYORUZ,  
HEDEF UZAK OLMASINA UZAKTIR  
İMÂN VE YÜREK İSTER KUTLU DAVALAR.  
ZAFER DOĞRUDADIR, HAKTADIR  
VE İŞTE KARA DAĞLARIN DORUĞUNDAN,  
TAN YERİ AĞARMAKTADIR.

ALDIRMAYINIZ ÖNÜZDEKİ KARANLIĞA  
ALDIRMAYINIZ DELİ-DOLU ESEN RÜZGARA..  
ALDIRMAYINIZ KATIN YAĞMASINA..

YÜRÜYÜN YİĞİTLER!  
YÜRÜYÜN.  
AZ KALDI,  
AZ KALDI GÜNEŞİN DOĞMASINA...

# Rençberler Irgatlar Koçerler



## EY EHL-İ İSLÂM UYAN!..

AEDURRAHMAN ÖNCEL

Tarih boyunca devleti, milleti, vatani ve inançları uğrunda beraber çarpışmış, aynı soydan gelen insanları aynı ırklardan geliyormuş gibi kışkırtarak ayaklandırmak isteyen sinsi oyunlar geçmişte birkaç defa denenmiştir. Çok acı hatıralarla dolu bu sinsi kışkırtmaların arkasında, bir takım sömürücü güçlerin, emperyalist devletlerin ve bunların menfaatlerinin yattığı görülmüştür.

Aynı oyun, aynı dış merkezlerin tâlimatıyla yurdumuzda oynanmak istenmektedir. Bâzi solcu partilerin, yabancı devletlerin isteklerine uymakta yarış hâlinde olduklarını müşâhade etmekteyiz. Milletimizi Kürt, Türk, Alev-

Sünnî diyerek parçalara ayıracak, birbirleriyle kanlı çarpışmalara girecek, efendiler de bundan menfaat umacaklar. İşte, biz Doğulu vatanseverler, asla ve asla bunamusaade etmeyeceğiz. Târihin en eski devirlerinden beri dedelerimiz nasıl ki, aynı milletin evlâdı olarak, bu şuur içinde birlik ve beraberliklerini bozmasaydılar, bizler de aynı şekilde hareket edecek ve milletimizin kıyamete kadar yaşaması için görevimizi yapacağız.

Kışkırtıcılığı, fitneciliği, bölücülüğü; partilerine, derneklerine, teşkilâtlarına ana hedef olarak seçenler, şunu iyi bilmelidirler ki, memleketimizde meydana gelecek bir kanlı karışıklıktan kendileri de menfaat bulamayacaklardır. Efendilere usaklık edenler, işleri bitince bir kenara itiliverirler; batan bir gemide bütün mensupları aynı kaderi paylaşır, bunu unutmasınlar...

Doğulusu, batılısı, kuzeylisi, güneylisi ile bütün memleket fertleri, bu vatan için omuz omuza savaşıyorlar. Bunları ayırmaya, bölmeye, birbirine karşı kışkırtmaya kimsenin hakkı yoktur, gücü de yetmeyecektir. Bu millet bir bütündür. Doğunun dertleri de birlik ve beraberlik içinde ele alınır, çözülebilir...

Evet, geçmiş târihimize bir göz atacak olursak, görülecektir ki, Doğunun bağrından çıkmış yüce kişilerden hiç biri, bölücülük, ayrıcalık davası gütmemiştir. Yüce dinimiz İSLÂM da zâten bunu reddediyor. Cenab-ı Allah buyuruyor ki;

"Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamberine (taat edin. Birbirinizle çekişmeyin. (Enfâl sûresi, âyet 46)

"Hepiniz birlikte, sınıksız, Allah'ın ipine yapışın. Parçalanıp ayrılmayın" (Al-i İmran sûresi, âyet 103)

Kâinatın efendisi, peygamberimiz Hazreti Muhammed (S. A. V.) efendimiz de bir hâdis-i şeriflerinde;

"Her kim ayrıcalık çıkarırsa bizden değildir" demekle, bunu ne güzel açıklamışlardır.

İşte Doğunun bağrından çıkmış ve aynı zamanda her biri bir KÜRT aşiretine mensup olan, sayılamayacak sayıda ki kişiler, hep bu amaç için ömürlerini harcamışlardır.

Bundan seneler önce, yedi düvele karşı, emperyalist güçlere karşı verilen Kurtuluş Savaşı buna en güzel misâldir. Hele Lozan Barış Konferansına Doğudaki aşiret reisleri tarafından gönderilen telgraflarda başka bir misâldir buna.

Meselâ, İzolî Aşireti reisi Hacı Kaya Sebati, Aluçlu Aşireti reisi Mehmet, Barıçkan Aşireti reisi Halil, Bükler Aşireti reisi Hüseyin, Cürçi Aşireti reisi Mehmet, Zeyve Aşireti reisi Halil, Deykân Aşireti reisi Hüseyin, din bilginlerinden Bekir Sıtkı, Rüştü, Avni, Halil, Hafız Mehmet, bölge ileri gelenlerinden İzzetli Fehim, Hüseyin Nail, Bulutlu İbrahim, Sadık, Zebuhlu Halil imzaları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanlarına çekilen telgrafta; şöyle deniliyordu:

"Kürtler küçük lokmanın çok kolay yutulacağını gündünden çok önce anlamışlardır. Türk birliğinden ayrılmak düşüncesinde bulunanları Kürtler kendilerinden saymazlar. Kürt'ün kaderi Türk'ün kaderi ile birdir. Biz Kürtler, TBMM hükümetinden başka kurtarıcı beklemediğimiz gibi, İtilaf devletlerinden yardım dilenmek alçaklığını da kabul etmiyoruz. Misâk-ı Milli'ye göre barış yapılmasını sağlamak için bütün varlığımızla hükümetimize yardımcı olacağız TBMM hükümeti içinde Kürt'lüğün ayrı bir unsur olarak görüldüğünü hiç bir zaman işitmek istemediğimizi bildirir, başarılar diler, saygılarımızı sunarız." (Zabit ceridesi 17.3.1921)

Ayrıca Midyat'ta Salhan Aşireti reisi Ramazan Ağa'nın, Çemişgezek Belediye Müfettişliğinin, Hasankeyf Aşiretlerinin ve halkının, Şirvan Müdafaa Hukuk Cemiyeti'nin, Kangal'daki Canikli Aşireti reisi Mustafa Bey'le arkadaşlarının- Bitlis şeyhlerinden Abdülbaki ve arkadaşlarının, Şeyh Alaaddin Fendi ve arkadaşlarının, Palu halkının, Hizan'da Selahaddin Ağa'nın, Ahlat ileri gelenlerinin, Şirnak ileri gelenlerinin ve Aşiret reislerinin telgrafları, peşpeşe gönderilmiş ve durmadan da telgraflar gönderiliyordu. Bu telgraflarda bütün doğu dîmdik duruyor ve bağıryordu:

"Asırlar boyunca esenlik içinde yaşıyoruz. Hiç bir zaman Türk'den ayrılarak, ayrı bir hükümet ve ayrı bir bağımsızlık, Kürtlerin aklına gelme-

miştir. Tarih hayatımız, dîni bağlarımız, ayrılık kabul etmez bir maddî ve mânevî nitelikte birbirine bağlıdır... Memleketimizin coğrafî, târihî ve ekonomik durumunun bir Ermenistan yönetimine her türlü yakınlıktan çok uzak olduğunu bütün yurtseverler tasdik ederler. Bundan ötürü böyle boş şeyler ve hayallerle varlığımızın ortadan kaldırılmayacağını ve bütün ümitlerimizi konferanstaki üyelere bağladığımızın, üyelerle bildirilmesini delegeler kurulumuzdan rica ederiz."

Çabakçur, Genç, Bitlis, Süleymanîye ve daha birçok yerlerden giden bu türlü telgraflar hemen Dış İşleri Bakanlığı'na veriliyor ve Londra'ya gönderiliyordu. (Zabit ceridesi, 31.3.1921).

Yine zamanın Dersim (Tunceli) Milletvekili Diyar Ağa'nın şu sözleri de bu dâhettedir:

"Hepimiz biriz, hepimiz biliyoruz ve söylüyoruz ki, dînimiz ve diyanetimiz aslımızda neslimiz birdir. Bizim içimizde ayrılık-gayrılık yoktur. Hepimiz biriz, kardeşiz. Her kişinin beş-on oğlu olur. Birinin adı Hasan, birinin Ahmet, birinin Mehmed olabilir, fakat hep bir insandır. Hepsini bir ananın, bir babanın oğludurlar. Biz öyleyiz. Ayrımız-gayrımız yoktur. Dinleri, diyanetleri, kabileleri birdir. Ama düşmanlar bizi birbirimize saldırtmak için tuzaklar kuruyorlar. Sen şöylesin, ben böyleyim diye hiyle yapıyorlar. Biz kardeşiz, birbirimizle öğünürüz. Tanrı birdir. Muhammed O'nun elçisidir. Ve Tanrı doğruların yardımcısıdır." (Bak. M. Goloğlu, Cumhuriyete Doğru)

Öte yandan son asrın büyük âlimlerinden Bediüzzaman Safî-i Nursî Hazretleri de, kendisine yöneltilen bazı suçlamalar için şunları söylüyordu:

"Evet ben Şark'da doğdum. Fakat fellillâh. md müslümanım. Kürtçülük fikri harîçten içimize sokulmuş bir zehirdir. Bir firengî illetidir. Dessas Avrupa zâlimleri ve Asya münâfıkları bizi birbirimize düşürüp parçalamak ve yutmak için bu menfi milliyet fikrini aşıladılar. Çünkü onlar "parçala - yut" düsturunu takip ediyorlar. Sen Kürt'sün Sen Arab'sın, sen Türk'sün diye birbirimizin aleyhine türlü yalanlar ve iftiralar uydurarak bizi birbirimize düşürdüler. Bir zaman dünyaya hükmeden Osmanlı İmparatorluğunu bu şekilde kardeşi kardeşe vurdurmak suretiyle parçaladılar."

Yine bir vakit Mevlânâ Rifat adında birisi, ayrıcalık davası gütmek amacı ile kurduğu "Kürt Teali Cemiyeti" başkanlığına Bediüzzaman'ı getirmek için yaptıkları teklife karşı, Bediüzzaman şu cevabı vermiştir:

"Yaptığınız milleti parçalamaktır millete hıyanettir, ben sizin cemiyetinize giremem." (Bu red mektubu hâlen hayatta olan Konsültöçü Asaf adında mâruf ihtiyar bir gazetecidir.)

Yine ayrıca Şark İsyânını çıkaran Şeyh Said'e:

"Bin seneden beri Alem-i İslâm'ın bayraktarı olan bu milletin torunlarına kılıç çekilmez." diye isyandan vazgeçmesi için mektuplar yazmıştır. (Bak. Mektûbat)

Diyarbakır'ın Çermik ilçesinin Zaza Kürtlerinden olan Ziya Gökalp da 1922'lerde şunları söylüyordu:

"Türk ile Kürt müşterek din, müşterek bir târih, müşterek bir coğrafya neticesi olarak hem mâddî, hem mânevî bir surette birleşmişlerdir. Bugün ise müşterek düşmanlar, müşterek tehlikeler karşısında bulunuyorlar. Bu tehlikelerden ancak müşterek bir âzîm ile kurtulabilirler. O halde büyük bir kâna'atle diyebiliriz ki, (bunların) birbirlerini sevmesi her iki taraf için hem dîni, hem siyasî bir farizedir."

Diyarbakır'ın Ergani ilçesi Kürtlerinden olan Doktor Şükrü Mehmed Sekban da şu görüşünü ileri sürüyordu:

"Kürtler de, Türklerle" aynı ırktan olduklarına göre, birleşmekle yeni Türk Milleti'ni teşkil edeceklerdir. Bu milletin canlı ruhu, bundan böyle, sâdece bir ideal için çarpan kalplere ateş ve canlılık verecektir. Hiçbir kuvvet, "kardeş çocukları" olan bu iki halkın birleşmesini ve kaynaşmasını engellemeyecektir..."

Hakkâfette; Türk, Kürt birer isimden başka birşey ifade etmezler, bizim aile adımız TURAN'dır" (Bak. Dr. Sekban, Kürt Meselesi)

O halde ne duruyorsunuz ey Alp Er Tunga'ların, Alp Urungu'ların, Artuk Gazi'lerin, Selahaddin-î Eyyûbi'lerin torunları!..

Ey Doğunun rençberleri, ırgatları, koçerleri; genci, ihtiyarı, erkeği, kadını, Kur'an-ı Kerim'i kendine rehber edinen, Ey Hazreti Muhammed Mustafa'nın ümmetinin fertleri, daha ne zaman kadar uyuyacaksınız? Moskof ve Çin gâvuru gelip kapınıza dayandı. Silkin, kendine gel!.. Yeter bunca uyan! Yeter artık! Kalk!.. Bak etrafına. Bak ki; Moskof, Çin ve Ermeni-Taşnak veletleri neler yapıyor? Nelerle uğraşiyor bir gör. Gör ki; bütün bunlara hadlerini bildir. Haydi davran, görevim seni yiğidim, yiğit Doğulum, mert delikanlım!.. Ver elini bana. Ben ve Sen omuz omuza direnelim bu kızıl gidişâta. Haydi durma!..

Selâm sana yiğit Doğulum, selâm!

DOĞUSUYLA BATISIYLA BÖLÜNMEZ BİR BÜTÜNÜZ

# DOĞUDA, Müslümanlar Küfre Karşı Tek Yumruk

## CHP DOĞUDA NE YAPMAK İSTİYOR?

ALİ İHSAN BACALAN

"Doğu Anadolu'da ayırıcı akımları olduğundan çok büyük gösterenler, sömürü düzenini sürdürmek isteyenlerdir." Bülent Ecevit (5. 10. 1973 Barış Gazetesi)

"CHP iktidarında devlet, Doğuya silâhla değil, sevgiyle gelecektir." B. Ecevit (10. 10. 1973 Barış Gazetesi)

"Toprak işleyen su kullananındır. Bülent Ecevit.

"Bu gezimde köylülerin bazılarının eşkiya dedikleri devrimci genç anarşistlere karşı değil köylüleri sömüren ve tehdit eden köy ağalarına karşı olduklarını gördüm." B. Ecevit (15. 5. 1973 Yeni Ortam Gazetesi)

"Bu bölgeden kuşku duyup sıkıyönetim ilan edenlere elbette oy vermeyeceksiniz." Bülent Ecevit (2. 6. 1975 Barış Gazetesi)

"Bir mezhep mensupları eziliyorsa elbette kendi haklarını korumak için demokratik ölçü ve biçimde mücadelelerini yapacaklardır"

Bülent Ecevit (6. 9. 1971 Ulus Gazetesi)

Ve son olarak da şu meşhur ve kışkırtıcı sözünü alalım. "EY 1938'İN KAHRAMANLARI!" (Yankı Dergisi sayı 222, 16. 6. 1975)

Bu sözün sarfedildiği yer; TUNCELİ.

Tunceli, Anadolu'nun ortasında gayet dağlık ve uzun yıllar bakımsız kalmış bir vilâyetimizdir. Burada yaşayan insanlarımız, temiz memleket evlatlarıdır. Fakat ihmallerin neticesi olarak memleketimizin diğer bölgelerinde olduğu gibi burada da kardeşlerimiz cahil ve aldatılmaya müsait durumdadırlar.

Ecevit'in; "EY 1938'İN KAHRAMANLARI" sözleri, onları kışkırtmaktan, tahrik etmekten ve mezhep sömürüsü yapmaktan başka bir mânâ ifade etmez. Şu tesadüfe bakınız ki; 1938 hâdisesi çıktığında yine T. C. 'nin başında CHP vardı. Bu hâdisenin sorumlusu CHP'dir. Maraş'ın da, Malatya'nın da, Sivas'ın da, Elâzığ'ın da, Bingöl'ün de,

1938 Dersim isyanı; kanlı bir şekilde, zamanın CHP hükümeti döneminde bastırıldı. Ve Dersim'li kardeşlerimiz günlerce... aylarca... aç susuz, perişan kalmışlardı. O kuş konmaz, kervan geçmez sarp kayalık dağlarda...

Onları perişan eden; onları yerden yere vuran, kanlarının oluk oluk akmasına sebep olan, CHP idi. Bu inkâr edilemez. Ve aynı CHP; belli ki, senelerden beri kardeş kanına susamış, bu yüzden de

Doğu'yu mâteme garketmiştir...

Ve Ecevit, Dersim (Tunceli)deki konuşmasında; Dersim'li kardeşlerimizin gözlerinin içine baka baka, 1938 hâdisesinde akıttıkları kanlarını onlara hatırlatıyor. Ve sanki bir "ZAFER" miş gibi övüyordu, övebiliyordu...

Aynı hâdiseden 40 yıl sonra, 1978'in Aralık ayının son günlerinde; aynı CHP, yeni bir oyun daha sergiledi Doğu'da. Kahramanmaraş'ta... Mınareyi o yapıyor. Kılıfını da o dikiyor...

Ecevit diyor ki!..

"CHP'de yeni bir şey vardır. CHP'deki yenilik, Türkiye'deki birliği de yansıtmaktadır

Evet doğru. CHP'de yenilik vardır. CHP'de mezhep kışkırtıcılığı, kardeşi kardeşe boğazlatma yeniliği vardır. Doğu'ya kinle, öfkeyle, nefretle gitme yeniliği vardır. Doğu'daki kardeşlerimizi birbirlerine vurdurma, kırdırma yeniliği vardır. Aleviyi Sünniyeye, Sünniyi Aleviyeye kışkırtma jurnal etme yeniliği vardır. Ve onun içindir ki, CHP'nin sözcülerinden Bay Deniz Baykal, Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünde; bin yıl önceki bir hâdiseyi körükliyor. Ve Sünnî kardeşlerimizi kasederek; "Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i Kербela'da şehid edenler bunlardır" sözünü haykırıyordu. İş bununla bitmiyor...

CHP'nin asıl bölücülüğünü, mezhep kışkırtıcılığını, kardeşi kardeşe düşürme planı ve projelerini şimdi göreceğiz..

Bütün dikkatleri şuraya çekmek istiyoruz..

Dört yıl öncesine uzanalım. Yani CHP'nin iktidarda ve Bülent Ecevit'in de Başbakan olduğu bir dönemde:

Başında CHP Danışma Bürosunda uzun yıllar görev yapmış, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in yakın arkadaşlarından Veteriner Saim Kendir'in bulunduğu Başbakanlık Toprak-Tarım Reformu Müsteşarlığı Köy İşleri Bakanlığı matbaasında Ekim 1974'de, Urfa Akçakale ilçesi "Toprak Tarım Reformu Kooperatifleri Yapısal Modelleri" isimli bir kitap bastırılmıştır.

Kitap, müsteşarlığın, 4 numaralı yayınıdır. Yani devlet tarafından bastırılmıştır. Müsteşar Saim Kendir, Müsteşar muavini Ziya Özel ve Ahmet Akşit tarafından hazırlanmıştır. Kitabın 6. sayfasının 3. bölümünde "Kooperatiflerin Yapı-

sal modellerinin saptanmasında etkin faktörler" başlığı altındaki kısımda şöyle denilmektedir:

"Toprak Tarım Kooperatiflerinin ortaklarına çok yönlü hizmet edecek bir örgüt olmaları nedeniyle, başarıları ortakların UYUMLULUĞU ile gerçekleşecektir. Ortakların UYUMLULUĞU, demoğratif yapıları sosyal dayanışmaları, konuşma dilleri ve MEZHEPLERİ ile bağlı oldukları SOSYAL TOPLULUKLARIN AYNI OLMASI, ile ilişkilidir. Bu neden ile ETNİK YAPI, kooperatif yapısını etkileyen önemli bir faktördür."

Mantığa ve zekâyâ bakın hele. Kooperatiflerin verimliliği, üretimin artması için bu lâzımmış, dayanışma için bu gerekli imiş. Sünniyi Aleviden ayırınca bu mümkün olabilirmiş... Hatta Sünniyi de Hanefi ve Şafii diye de ayıracaklar herbâlde. Diğer taraftan; Kurmançça, Zazaca, Arapça konuşan cemaatleri de ayrı kooperatifler içinde birleştirecekler. Bunlar kooperatif mi, yoksa yarına hazırlanan ihtilâl teşkilâtı mı?

Bu kitapdan alınan şu satırlar da oynanan oyunun dehşetini gözler önüne seriyor:

"Kooperatifler kurulurken Kürtçe konuşanlar bir araya, Arapça konuşanlar bir araya gelecek. Mezhepleri ayrı olanlar ayrı örgütlenecekler. Böyle yapmakla Kürtlerin kendi aralarında daha iyi anlaşarak kooperatiflerini yürütmelelerine, her mezhep mensubunun ayrı kooperatifte toplanmasını sağlayacağız. Ve böylece Güneydoğu Anadolu'da millet halklara bölünecek, kooperatifler halinde başlayan ayrıcalık ve bölücülük giderek siyasî eylemlere dönüşecektir. Önce ekonomik işbirliği ardından da siyasî eylem..."

Bu satırlar önünde vatanımı sevenin üzüntüden kahrolmaması ve "EY DEVLETİN SAHİPLERİ NEREDESİNİZ?" diye bağırırmaktan kendini alması mümkün değildir...

Ecevit diyor ki!

"Halk hangi fikre meylederse, o fikrin Türkiye için yararlı olduğuna inanıyorum" (30. 9. 1975 Barış Gazetesi)

O halde ey Ecevit!..

Partinizin Doğu bölgesinde kardeşi kardeşe daha fazla boğazlatmamak için; HALK, İKTİDARDAN ÇEKİLMENİZİ İSTİYOR...

LÜTFEN ÇEKİLİN!..

HUZUR İÇİNDE YAŞAMAK İSTİYORUZ!..

## YORUM

## KIŞKIRTICI AJAN ÇIKSIN ORTAYA!..

Emperyalizme karşı verilen millî mücadelenin kazanılması tarihinden bu yana, Doğu ve Güney-Doğu bölgelerimizde zaman zaman yuvarlak lâflar altında, çeşitli maskeler altında, çeşitli yüzler göstererek fesat ve fitne kazanlarının kaynatıldığı Ortadoğu'nun gittikçe artan değerleriyle yakın ilgisinden ötürü, bölücülük ve mezhep kışkırtmalarının hızlandığı bir gerçektir. Hele 1946 yılından sonra, demokrasinin büyük zafı olan oy endişesi yüzünden, bölücülük çalışmalarına karşı yeterli tedbirler alınmamıştır. İhânet sebekelelerinin kaynakları kurutul-

mamış, hesap sorulmamıştır. İşte Kahraman Maraş Hâdiseleri bu gelişmelerin şimdilik son halkasını teşkil etmektedir. Bu noktaya kadar nasıl gelindi? Bin yıllık bir kardeşliğin düşmanlığa dönüşmesini kimler ve niçin hazırladı?

Evet!..

Kimler?

Kimler?

Kimler?

Nerede onlar, hangi cehennemde saklanıyorlar? Çıksınlar ortaya. Çıksınlar da hesap versinler... Bizi bize vurduran, bizi bize kırdıran, kanımıza susayan vampir, kanımızı şarap misali ka-

dehlere doldurup, işbirlikçisi olduğu emperyalistlerle tokuşturalak içmeğe heveslenen o hain yüz, o hain çehre, o hain baykuş nerede şimdi?

Niçin saklanıyor?

Niçin? Niçin? Niçin?

Hesap versin! Bütün bunların sorumlusu o'dur. Kanayan yaralara tuz, biber eken o'dur. O kimse eğer çıksın ortaya ve "benim!" desin erkeğe...

Yeter bunca vahşet!..

Yeter bu kardeş kavgası!..

Yeter bu mezhep çekışmesi!

Artık bir SON bulsun..

Ve bütün bunların sorumlusu

olan o kışkırtıcı ajan, o casus, o iki yüzlü bezirgan, mullaka ve mullaka ortaya çıkmalı ve akan lunca kanların hesabını vermelidir.

EVET!..

Kahraman Maraş katliamının sorumlusu o'dur. Maraş katliamına sebebiyet o vermiştir. Ve hesabını da o verecektir. Biz DOĞULU isek DOĞULUYUZ, Alevî isek Alevîyiz, Sünnî isek Sünnîyiz, Kürt isek Kürtüz, Türk isek Türküz. Biz bizyiz. Kim ne karışabilir? O kışkırtıcı ajan haddini bilsin ve aklını başına toplasın... Unutmasın ki; "Biz biliriz bizim işlerimizi işimiz kimseden sorulmamıştır"

YAŞASIN DOĞUDAKİ MİLLÎ BİRLİK  
VE KARDEŞLİK MÜCADELEMİZ

## KAHRAMANMARAŞ'DA NE YAPILMAK İSTENİYOR?

(22. Mayıs 1978, HERGÜN)

Maraş, Birinci Cihan Harbi'ne kadar çoğunluğu Müslüman Türk'lerden ve azınlığı Ermeniler'den oluşan vatandaşların yaşadığı bir kent'imizdi. Harpten sonra, İşgalci Fransızlar'ın tahriki ile devletine başkaldıran Ermeniler de onlarla birlikte şehri terk ettiğinden, ilde yalnız Türkler kaldı. Bu Türkler mezhep itibarıyla istisnasız sünnilerden oluşmakta idi.

O sıralarda Maraş'a, Doğu Anadolu'daki Rus ve Ermeni katliamından kurtulabilen bir kısım kardeşimiz gelip yerleşti. Bunların bir kısmı sonradan eski yurduna döndü, bir kısmı ilimizde kaldı. Bunların bir kısmı Sünnî, bir kısmı ise Alevî mezhebinden idi. Sünnî olanlar Maraş'lılar ile kız alıp verdiklerinden kısa zamanda çoğunluğa karıştı. Alevî kardeşlerimizle bu şekilde evlilik münasebeti çok az olduğundan, onlarla akrabalık münasebeti nadir olarak kaldı, fakat çok partili devreye girişe kadar, onlarla da Maraş'ın münasebeti çok samimi ve kardeşane oldu. Kimse kimseyi hor görmedi ve kimse kimseden incinmedi. O günlerde bu kardeşlerimizin merkez ilçedeki adetleri umum nüfusun ancak yüzde biri kadar vardı.

Demokrat Parti iktidarından sonra köyden şehre göç başladı. Maraş'a, Pazarcık, Göksün, Afşin gibi ilçelerden ve Doğu Anadolu'dan Türkçe ve Kürtçe konuşan bir kısım kardeşimiz daha gelip yerleşti, hattâ Varto'dan göç edenler Maraş'ta birde köy kurdu. Bunlardan da Sünnî olanlar Maraş'lılarla akrabalık bağı kurdular, diğerleri akraba olmamakla beraber yine ayrıcalık gözetilmeden Maraş'lılarla gül gibi geçindiler, hatta devlet dairelerinde eski Maraş'lılardan daha çok ve daha iyi mevkiilere yerleştiler. Bu arada merkez ilçenin nüfusu köyleri dışında 150.000'i bulurken bunun içerisindeki Alevî kardeşlerimizin nüfusu da tahminen beş bine çıktı.

Bazı siyasî partilerin Türkiye'deki mezhep farklarından yararlanmak istemeleri üzerine yurdumuzun her yanında olduğu gibi Maraş'ta da durum değişti. Partiler Alevî vatandaşlarımızın rey vermede muayyen bir partide toplanmasını sağlarken, milletimizin ve vatanımızın düşmanları da bu topluluklardan istifade ile gücümüzü azaltmak ve düzenimizi bozmak için yararlanma yolunu aradılar. Bir takım asılsız şayialar çıkararak Sünnîlerin Alevî düşmanı olduğunu yayararak kardeşi kardeşe düşman etmek ve ezdirmek sevdasına düştüler. Denilebilir ki, bu hareketin Türkiye'de en başarısız olduğu yer, Kahramanmaraş'tır. Onun için bölücüler hem Maraş'lı kardeşlerimizden intikam almak ve hemde Maraş'daki tasarladıkları anarşik olayların korkunç akibetinden malzeme olarak yararlanmak sevdasındadırlar.

Bu sebeple Maraş'a okumak kisvesi altında bazı militan anarşistleri yollamakta ve G. Antep ve Ankara'dan devamlı şekilde gönderdikleri e-

kiplerle bunları yönetip, duvarlara bazı kışkırtıcı yazılar yazdırmakta ve broşürler dağıtıp bazı hassas noktalara patlayıcı maddeler attırmaktadırlar. Bu meyanda şahsıma ait yazıhane, MHP İl Başkanı'nın evi, Adalet Partisi binası ile CHP binasına da patlayıcı maddeler atılmış veya tahrip edilmiştir.

Bütün bu çabalara rağmen hamdolsun şehrimizde bu güne kadar ideolojik mahiyette hiç bir ağır suç işlenmemiş, son olayların da yine bu şekilde bir dış kışkırtma mahsulü olduğu yolundaki inancımız, kesin olarak tekbibe uğramamıştır.

Yıllardan beri Maraş'ta yapılan propagandanın özü, Sünnîlerin Alevîleri ortadan kaldırmak niyetinde olduğu şeklindedir. Buna mukabil Sünnî Maraş'lılara da Alevîlerin tepeden tırnağa silahlendikleri ve bir gün habersizce Maraş'lıları öldürmek niyetinde birleşip teşkilâtlandıkları söylenmektedir. Bu yüzden iki taraf da e-linden geldiği kadar silâhlanmak istemekte ve karşısındakine kuşkulu gözle bakmakta ve samimiyetine inanmamaktadır...

İşte, son olayların tahkiki sırasında polislerin bundan evvel bütün Sünnî halka yaptıkları gibi sanıklara işkence yapıları ve bu arada dine ve Allah'a küfür edişleri; toplum polisine düşen hiçbir Alevîye işkence yapılmayıp, milleti galeyana getirmiş ve bir avuç şartlanmış kişi kardeşi kardeşe ve milleti devlet gücüne karşı getirmeğe çalışmıştır. 6 Haziran seçimleri sırasında ve Özkan Dede'nin cenaze merasiminde dışardan gelen bir grup anarşistin polis kordonu altında varlığını, birliğimize ve mukaddesatımıza hakaret etmiş olmaları da, milletin polis içerisindeki bir ekibin art niyeti olduğu yolunda şüphelerini takviye etmiştir...

Maraş'ta anarşi çıkarsa, ne sünnî ne de alevî kardeşlerimizden çıkar, bir avuç satılmış alet olan ve onlara fırsat veren devlet memuru kisvesi taşıyan kişilerden çıkar. Sayın İçişleri Bakanımız Maraş'a toplum polisi ve komando göndereceğine, sokaklarda halka karşı tomson teşhir eden ve karakollarda halkımıza işkence yapan bir avuç kanun düşmanını hemen Maraş'tan alırsa-hatta bu görevden alırsa-Sayın Adalet Bakanı'mız da vazife yapan hâkimi tecziye suretiyle, diğer tarafsız hâkimlerimize baskı yapmazsa, Devleti ve Milleti için seve seve canını vermeğe hazır olan Maraş'lı, yine Dünya'nın en muti ve kanuna en çok saygılı insanı olduğunu isbat edecek, Rus zulmünden kaçıp geldiği günlerde evinin bir kısmını boşaltıp, karşılıksız istifadesine teslim ettiği, çoluk çocuğunun nafakasını yıllarca bölüştüğü Alevî kardeşleri ile yine omuz omuza, birlikte huzur içinde yaşayacaklardır.

M. Yusuf ÖZBAŞ

Kahramanmaraş Milletvekili

## ELAZIĞ'DA MALATYA'DA MARAŞ'DA

Bir kurşun var cigerimin başında  
Durdukça kanıma işler zehiri  
Kahpe düşman kendi çıkmaz karşıma,  
Tetikte kardeşin parmak izleri!..

Elazığ'da Malatya'da, Maraş'da:  
Kabil'in elinde Habil'in canı.  
Bayrağım yarıda, bayramım yasta  
Düşündükçe donar insanın kanı.

Yıkılan yıkılan milli servetim  
Yüreğim kan ağlar, iligim erir.  
Kadrin pençesinde inler milletim;  
Bir kurşun sıkılır, kırk şehid verir.

Şefkatimden almış kardeş gücünü,  
Barut fıçısında vicdan, merhamet.  
Düşman olsa tez alırdım öcümü,  
Dört kuduza dalanmazdı, bu millet!..

Fitil ateş almış, barut kıvılcım  
Göz kırpmadan vurur kardeş, kardeşi.  
Kundaklanır sevgim, saygım, inancım;  
Ne kan teskin eder, ne de gözyaşı!..

Bir kurşun var cigerimin başında,  
Durdukça kanıma işler zehiri.  
Kahpe düşman kendi çıkmaz karşıma,  
Tetikte kardeşin parmak izleri!

ÖMER ALBAYRAK

Tercüman 25 ARALIK 1978 PAZARTESİ SAYFA 5



KOSEBASİ

Ergül  
Göze

## «OY MARAŞ OY...»

**H**alit Bin Volid'in İslâma actığı Maraş.. Selçuğun, Dulkadir'in, Osman'ın, Süttü İmam'ın, Aslan Bey'in Maraş'ı... Evliyalar yatağı... "Evliyalar adağı"... Yaktılar seni... Yaktılar seni... Kaç senedir uğraşıyorlardı.. Nasıl da tahrik ediyorlardı.. Kaç sene önce "Aman Maraşlılar tahriklere kapılmayın" diye yazdım.. "Yazıyı okumasaydık vaziyeti anlayamazdık, neler olurdu" diye cevap verdiniz, tahriklere kapılmadığınızı gösterdiniz.

Amma nihayet Ecevit zihniyeti, CHP zihniyeti, eskisiyle, yenisiyle birleşerek muradına nail oldu.. Kahramanmaraş'ı yaktı.. Öğrendiğimize göre öldürülen iki solcu öğretmenin namazını "biz kılmayız" diyenler öldürülünce hadiseler başlamış.. İşte CHP laik zihniyetinin ilk sakameti. Bu CHP laikleri- O öğretmenler öyle mi idi, değil miydi onu Maraşlılar bilir-ömrüleri boyunca dinle, imanla, namazla, niyazla, namaz kılanla, camiyle, cemaatle, ezanla alay edecekler derste masum çocuklara "Allah'tan şeker isteyin bakın verecek mi, veremez çünkü yok, ama bakın ben varım ve size şeker veriyorum" herzesini savuracaklar ve sonra ölünce gelip saltanatla musalla taşına kurulacaklar "Namazımızı kılın" diye.. Onun din alehinde bulunmak hakkı var da, cami cemaatine, cami cemaatinin dinine sövmek hakkı laiklikte var da, cemaatin onun namazını kılmamak ve imamın "İyi bilir misiniz?" sualine "Hayır, iyi bilmiyoruz, Müslüman değildik, din düşmanıydık, Allah'ın insanları yarattı, derdi" demek hakkı yok mu?

**E**cevitin babasının CHP'sinin laiklik zihniyetine göre yok idi... Ecevitin CHP'sinin zihniyeti ise daha da ilerlemişti. Tatbikatı ise işte ortada. Memleketi "Sol" kepçe ile iyice karıştırmış, "eylem" atesiyle iyice kızdırmış, "Toprak İleyizim, su kullanmam" biberi ile iyice acılaştırmış ve marksizmin, leninizmin, maoizmin fokur fokur kaynadığı üzeri antifaşizm kapağıyla kapalı bir kazan haline getirmişti.

Hadiselere bakalım... Hilmi Soydan isimli namuslu ve vatanperver CHP'li senatör gidisin ihanetini anladı da MHP'ye geçti diye önce evi yakıyor, sonra kendisi şehit ediliyor. Kimler tarafından; "Türkoş", davadan döneni vurun "diyecek kadar faşisttir" diye MHP'nin kapatılmasını isteyenler tarafından... Evet, bu kafa, bu zihniyet, bu vicdandır ki Kahramanmaraş bu hale getirilmiştir. Ve şimdi bu kafa kalkmış ekranda milletin gözünün içine baka baka, nanik yapı yapı, "Mezhep meselesi Maraş'ı bu hale getirmiştir" diyor.. Behey akıl ve vicdan düşmanı.. Mezhep asırlardır vardı.. Kahramanmaraş Fransızlara tek bir bilek ve yürek gibi karşı koyarken de vardı.. Bundan yirmi sene önce de vardı. Amma bu hale onu getiren sol azgınlık, CHP'nin iktidara gelmek için her çareye baş vurması, herkesi kışkırtması oldu. Cumhurbaşkanı "sinsi planlardan" bahsediyor. Kim demiş sinsi. Apaçık.. Bundan onüç sene önce "Şah İsmail" gecesi yapanlar sağcılar mıydı? Yazanlar bizler miydik, yoksa şimdi "Maraş'ta Sağ Terör" diye manşet çekenler miydi? Şah İsmail nerede, solculuk nerede? Bunların aleviliği nerede?

Ve bu zihniyetin acı politik tatbikatı "Devlet Güvenlik Mahkemelerine lüzum yok" "Sıkıyönetime lüzum yok.." "Sadece milliyetçi kıyımına devam.. Faşistlere hücum" ve işte Maraş'ı böylece yaktılar..

**V**e ekrandaki simaya bakalım "Herşeye karşın hükümetimiz sapaşlağın ayakta" diyor.. Bütün derdi o. Sandalye Koltuk.. Yani Maraş da yansın, Antep de, tek koltuk yanmasın.. Halbuki insan olanın böyle bir durumda, tek bir kişi daha az ölecekse ben kalkıp gideyim demesi gerekmez mi?

Hayır pişkinlik o kertede ki şimdi de kalkmış "Aman herkes kime sözü geçerse onu sükunete çağırın" diyor.. Barış güvercinine bakalım. Daha önceleri, en küçük hadise oldu mu taraftarlarını kıyama çağırın sen, şimdi beceriksizliğini, ycnlılığını, hatalarını başkalarına temizletmeye uğraşıyorsun.. ha...

**E**vet olanlar acıdır. Çok acıdır. Akıl dışıdır. Ölenler bizim canlarımızdır. Akan kanlar bizim kanlarımızdır Bunları memleketi komünizmi getirmek isteyenlerden başkası sevinçle karşılayamaz.. Hattâ, koltuğundan başka hiç bir şey düşünmediği bir daha ortaya çıkan Ecevit bile sevinememiştir bu hadiseler.. Ve herkes sözü kime geçerse bu işin çaresini söylemeli, istemelidir.. İşte ben de Rahşan hanıma söylüyorum. Sözlüm geçmez mi bilmem.. "Kocanızı istifa ettiriniz, yoksa bu mobilyaseverlik, bu koltuk aşkı herkese pahalıya mal oluyor görüyorsunuz"... Ve herkese sesleniyorum "Bu hükümeti indiriniz" "Ya meşru alternatif?" diye soruyorsanız cevabımı vereyim "YÜCE DİVAN"

# Alevisiyle Sünnisiyle BÜTÜN CANLAR BİR OLSUN

PROF.DR.MEHMET ERÖZ

Kabuk bağlamış asırlık yara,kaşınarak kabuğu kazınarak yeniden kanatıldı.Türkiye-yi yıkabilecek istidat gösteren bu mesele üzerine sistemli şekilde gidildi. Vaktiyle bunu iğgilizler yapıyordu.1919'larda, Orta-Doğu'da bulunan İngiliz kuvvetlerinin ileri gelen bir kumandanı, Lord Gürzon'a gönderdiği raporda, bu çevredeki şiflerle Sünniler arasında eski bir geçimsizlik ve söğüklük bulunduğunu, bunu daha da kızıştırarak, lehlerine kullanabileceklerini bildiriyordu. Aynı konuyu daha sonra komünistler daha kolay kullandılar.Biliyorlardı ki ekonomik mesele tek başına düzen değişikliği için yeterli tahrik unsuru değildir.İşin içine aldatılmış işçileri,topraksız ve az topraklı köylüleri sokarak şehirde ve köyde sınıf kavgası yaratsalar da bu yetişmezdi. Millî güçleri,millibünyeyi yıkmaya kâfi gelmezdi. Sınıf kavgasının yanına mezhep ve ırk mücadelesini eklemek gerekirdi.Bunu yaptılar; hem de çok akıllıca Sünnî Türk'lerin asırlık peşin hükümlerinden,taassubundan faydalanarak, Alevîlere olan sevgisizliği yaygınlaştırma gayretleri gösterdiler. Alevî Türklerin Sünnî Türklere karşı olan asırlık öfkesini kin hâline getirmeye uğraştılar ve muvaffak da oldular.Ondan sonra mezhep kavgaları yaratmak için ner vasıtayı meşru saydılar.

Komünistler,planlı bir çalışma ile, Alevî köylerine el attılar.Pek çok Alevî gencini ve aşıkları (saz şairlerini)kandırdılar.Çünkü şirinlik muskası takarak gitmişlerdi.Ustaca beyinleri yıkadılar.Önce Sünnîlerin kendilerine üvey evlât muamelesi ettiğini,ikinci sınıf vatandaş gibi davrandığını söyleyip bundan gerçekten üzülüyor-muşçasına bir havaya büründüler. Alevîlerin gönlünü çaldılar, onlara "Sünnîler yaptıkları iftiraları bize yapıyorlar.çünkü biz ilerici ve sosyal adâletçiyiz.Onlar ise gerici, yobaz ve emperyalizmin işbirlikçisi -dirler" dediler ve köylerde taraftar kazandırdılar.Elde ettiklerini yetiştirdiler.Bu yetişen gençler, ismen Alevî, aslında solcu idi.Muhammed-Ali'nin yolundan çıkmış, Marks ın Lenin ve Mao'nun yoluna düşmüştü. Ama köyde kentte de,Alevî olduğunu söylüyor, Alevîlik adına çalıştığını iddia ediyordu. Güçleri arttıkça,solculuklarını açıklamağa başladılar.Köylüye Alevîlikle solculuğun bağdaşabilir şeyler olduğunu telkin ettiler. Bize Yozgat'tan selâm gönderen Türklük aşıkı Müslümanlığı seven dostumuz bile solculuğun ilerici ve sosyal adâlet demek olduğunu söyleyebilecek hâle gelmiştir.Düşünmemektedir,bilmemektedir ki,bütün sol doktrinler sosyal adâleti bir sömürme vâsıtası olarak kullanmaktadır.Ergeç hepsinin varacağı yer olan komünist cemiyette insanların bütün mal ve mülklerinin zorla alındığı an sosyal adâlet geçmişe ait tatlı bir hâtıra olarak kalacaktır.Haklı olarak bilmemekte, bilememektedirler ki, sosyalizmler hele Marx-ist sosyalizmbütün millî ve manevî değerlerin düşmanıdır öfne afyon sayar. Sünnîlik kadar Alevîlikte onlar için baş düşmandır. Nitekim,Rusya'da böyle olmuştur.Muharrem ayınları,kurban kesmeler,adaklar,bütün diğer inançlar ve tatbikat önlenmiştir.Hacı Bektaş Veli'nin piri olan Hoca Ahmed Yesevî'nin türbesi dinsizlik müzesi haline getirilmeye çalışılmıştır.Birçok yerleri yakılıp yıkılıp, yerle bir edilmiş ihtiyar bekçiler "parazitler,ekonomik sömürgeler, tüccarlar" gibi sıfatlarla itham edilerek, bilinmeyen yerlere sürülmüştür.Bunu yapanlar,Türkiye-

de Alevîlerin dostu ve koruyucusu kesilmiş ilericiçilikten,sosyal adâletten, Alevîlerin haklarından söz ediyorlar.Diğer tarattan, Alevîliği bir inanç sistemi,bir Türk ve Müslüman inançları manzumesi olarak ayakta tutan dedelik müessesini yıkmaya çalışıyorlar. Bunu da sinsice,Alevîleri kuşkulandırmadan, şüphelendirmeden,uyandırmadan yapıyorlar. Yıllardır,solcu gazetelerde,dedelerin,efendilerin,fakir Alevî köylülerini sömürdüklere dair pek çok yazılar yazdılar ve bilhassa solcu gençleri,seminerlerle bu konuda yetiştirdiler.Artık pek çok köyde,dedelerin otoritesi sifıra indi.Bir aşık kalktı, "Ne hoca, ne dede" dedi.Dedeliğin yıkıldığı köylere,kollarını sallaya sallaya girdiler. Artık bu virâne baykuşlar tüneye bilirdi. Değil mi ki.

Alevî köylerine böyle girdiler. 1960 dan sonra,bu işe sıkı sıkı sarıldılar.İlhan Selçuk'un ve Çetin Altan'ın pek çok yazıları çıktı.Geçen aylardaki Malatya hadisesi -rini papuç gibi harflerle:"vurun kızılbaşlara,dediler" başlığı altında veren Cumhuriyet Gazetesi, on yıl önce aynı konuda yayına körükle gidiyordu.1966 Haziranında Muğla'nın Köyceğiz kazasına bağlı, Ortaca Nahiyesinin iki köyü arasında bir arazi ihtilâfı olmuştu.Bu köylerin biri Sünnî,diğeri Alevî idi.Cumhuriyetle,YeniGazete günlerce neşriyatta bulundu,fırtına koptu. Meselâ,13 Haziran 1966 tarihli Cumhuriyet'in başlığı şöyle idi:"Mezhepler arasındaki gerginlik devam ediyor" 12.6.1966 Yeni Gazetesinin başlığı şöyle idi."Sünnî-Alevî kavgası tehlikeli bir hal aldı.Alevîleri Türk düşmanı ilan eden Sünnîlerin teşkilatlanması üzerine Ortaca'ya yeniden takviye birlikler gönderildi"Bu haberi ilki,9 Haziran1966 tarihli Cumhuriyette şöyle verilmişti:" Muğla'da Sünnîlerle Alevîler çarpıştılar" 15 Haziran 1966 tarihli Cumhuriyetin birinci sayfasının yarısı bu konuya ayrılmıştı. İki resim basmış.Resmin birinde elinde çifte ile genç bir kız.Resmin altındaki yazı:

"Alevî kıza nöbette "ikinci resimde önce kız silâhsız duruyor,silahını başka bir kadın almış,resmin altında şu yıkıcı sözler var "ORTACA'DA ŞİMDİ-ELİ SİLAH TUTAN HER YAŞ-TAKİ KADIN KIZ DA NÖBETE GİRİYOR.İŞTE BUN-LARDAN BİRİ DAHA" Bu korkunç tahrik,çok tesirli olmuştu.Malatya Alevîlerinden bir öğrencimiz yanımıza gelip ağlamış."Biz Türk değiliz miyiz," Biz bu memleketin çocuğu değilmiyiz diye düşünmüştü.Biz sonradan öğrendik ki bu resimler tarladan dönen Alevî kızların,köylü kızların resmidir. Nitekim aynı gazeteler,günlerce yaptıkları yayını yine kendi yazılarıyla yalanlamış oldular. Meselâ 16 Haziran 1966 tarihli Cumhuriyetin birinci sayfasında Muğla Valisi Hasan Basa'nın bu konuda Anadolu Ajansı aracılığı ile yaptığı açıklaması veriliyordu.Bu konuda Muğla Valisi şöyle diyordu:"Bu Ortaca'nın iki köy halkı arasında, bir arazi meselesinden çıkan ihtilâftır." Olay bir Alevî-Sünnî meselesi değildir.Bu konuda çıkan haberler maksatlı ve yalandır. 22 Haziran 1966tarihli Yeni Gazetede ki şu haberde,önceki yazılanların hepsinin yalan olduğunu ortaya koyuyordu.Haber şuydu:"Köyceğiz kaymakam vekili ile Ortaca Belediye Başkan ve Ortaca imamının da katıldıkları toplantıda köylüler tarla anlaşmazlığının hızla ortadan kaldırılmasını, anlaşmazlığın gazeteler tarafından büyütülmesini ve yanlış istikâmete yöneltilmesini istemişlerdir." Bir kaç gün sonra,Cumhuriyetin akıllı

kültürlü,tecrübeli kalem sahiplerinden Burhan Felek bu çekişmenin kimseye faydası dokunmayacağını,Türklüğe ise çok zarar getireceğini,Hıristiyanların arasındaki mezhep farklarını kaldırmaya çalışırken, bizim bunları körüklememizin çok büyük yanlış olduğunu,Müslümanların sayısını artırmak yerine azaltmağa çalışmanın büyük vebal ve günah olduğunu,büyük bir isabetle belirtiyordu..

O gün gerçekten mezhep çatışması yoktu.Tahrikçilerden hiç bir makam hesap sormamıştı.Bugünde sorulmayacağı gibi gerçi bugün bir mezhep çatışması yaratılmıştır. Töb-Der denen teşkilatın Moskovadan Bizim Radyo'dan emir aldığı CHP nin de bu işe katıldığı ileri sürülmüştür.Bunun aslı umarız ki araştırılır.Fakat gözlerimin önünde olan ise şudur: Doçent unvanı almış Maliye bakanlığı yapmış bir kimse,CHP Genel sekreter yardımcısı Deniz Baykal Millet Meclisi kürsüsünden okumamış olsun,okumuş olsun birlik ve dirlik isteyen ve sola karşı olan herkesi "dar kafalılıkla" itham ederek korkunç bir mezhep kışkırtıcılığı yapmıştır. Türk milletinin mezheplere bölünmesinden, mezhep kavgasına düşmesinden zerrece fütur getirmeksizin"Kerbelâda Hz.Hasan ve Hz.Hüseyin'i öldürenler bunlardır" demiştir, diyebilmiştir.Bilgisiz mi idi,yalan mı söylüyordu? Kerbelâ faciâsını yaratanların Türkler olmadığını Yezid'in etrafındaki Araplar olduğunu,Türklerin o tarihte Orta Asya'da olduklarını ve henüz müslümanlığı bilmediklerini ve Sünnî Türklerin de Alevî Türkler kadar Kerbelâ'nın acısını duyduklarını bilebilirdi.Gene bilebilirdi ki, Türkiye'de, "Yezit" adı almış bir tek Türk yoktur. Buna karşılık yüzbinlerce Ali,Hasan Hüseyin adını almış Türk vardır.Bu tahriki,bu korkunç körüklemeyi,ipekçizâdelerin televizyon ve radyosu da binlerce defa büyüterek verdi. Eskileri gibi bunlardan da hesap soracak çıkmayacak sanırız.

Bizim duyduğumuza göre, Malatya'nın Alevî köylerini dolaşan militanlar "Şamdan kamyonlar dolusu Yezid'in getirildiğini" söylemişler veya köylüler öyle anlamış ne kadar eahil ve saf köylüler ki bu kelimele- rin mânâsını bilmiyor ve doğruluk derecesini ölçemiyor,Şehirde ise Sünnîler arasında câmilere dinamit koyulduğu yolunda haberler yayılmış.Hava böyle hazırlandıktan sonra bir kıvılcım yeter...

Şimdi biz Alevî Türklere sesleniyoruz Düşman bizi bölmekten bir an geri kalmayacaktır.Siz aklınızı başınıza toplayınız... Kardaş olduğunuzu Türk olduğunuzu, Müslüman olduğunuzu unutmayınız.

Dostunuzu,düşmanınızı iyi biliniz. Soiculara aldanıp kapılmayınız.Yalan propa-gandalarına ve kışkırtmalarına kapılmayınız. Hain ve bölücülere yüz vermeyiniz.

Sosyal adâleti,solculuk değil, millî iktisat sistemi halleder."Ülüş'ü payı kömbesi,lokması hayır'ı" üç bin yıllık Türk sosyal adâlet ve sosyal dayanışmasına mirasçı olan Alevî Türk,Marks'a ve beş paralık solculara sosyal adâlet için el açacak, onlardan dilenecek hâle mi geldi? Biz kendimize gelir,Sünnîsiyle,Alevisiyle birleşir,kendimize dönersek,Millî iktisat sistemini de yaratırız.Birliğimiz, iç ve dış düşmanları çatlatır.Aklınızı başınıza alın.

Ey Alevî ve Sünnî Türkler,vatan elden gidiyor: Son müstakil Türk Devletini, Türk kaalesini yıkmak istiyorlar.Ayrılığı kaldı- rın.Birleşin.Sünnî Türküyle,Alevî Türküyle bütün canlar bir olsun...

EMPERYALİZMİN DOĞU ÜZERİNDEKİ EMELLERİNİ KURSAĞINDA BIRAKACAĞIZ  
KAHROLSUN EMPERYALİSTLER VE ONLARIN TÜRKİYE'DEKİ UZANTILARI

## BAYRAM ET HAYDİ KUCAKLAŞ

### ALEVİ SÜNNİ KIZILBAŞ

Saz ve söz ehlinden bir garip ozan  
milletinin içine ayrılık tohumları ekenleri  
gördü;

Geçmişini, geleceğini, töresini, iymamını...  
İnkâr edip soysuzluğa baş çekenleri  
gördü;

Alevîlik, Sünnîlik, Kızılbaşlık... diye  
Oğuz boylarının ocağına incir ağacı dikenleri  
gördü.

Düşmanlarca kandırılıp kardaş kam dökenleri  
gördü;

Bağırsa duyulmazdı, duyanlar ayılmazdı.

Gönlü ve gözleri doldu; dede yadigarı  
sazını duvardan aldı;

Kendisi bin yıl önceki bir Alp-Eren, sazi da  
Kopuz oldu;

Gözlerinin ve gönlünün dolusu ile millette  
seslenip çaldı... çaldı... çaldı...

Kanayan yarayı tuzladı, ağladı, sızladı...  
Oğuz boylarını Oğuzladı, birlik ve dirlik  
üstüne kopuzladı, ayrılığı ve gayrılığı toptuzladı;

Ta ezelden hür milletiz,  
Soyu-sopu gür milletiz,  
Kandan, candan bir milletiz...  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî, Kızılbaş!

Aynı mayadan yoğrulur,  
«Türk», «Türkmen» diye çağırılır  
Aynı kibleye doğrulur...  
Secdeye konan aynı baş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Dedemiz bir, Torunlarımız,  
Dün, bugün, ve yarınlarımız,  
Yüceleriz, derinleriz...  
Yunus Emre, Hacı Bektaş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Oğuz'un yirmidört boyu,  
Yüce Türk'ün şanlı söyü,  
Dede, baba, amca, dayı,  
Bibi, teyze, baci, kardaş...  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Olmaz ayrılıkta huzur,  
Olmaz münafıkta özür,  
Olmaz karavaştan vezir...  
ALKAEVLİ, KINIK, YAZIR  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Soysuza verilsen değer  
Döner ocdadına söger...  
Haydi, haykır Türk'ün eğeri!  
YAPARLI, DODURGA, DÖGER  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Fitne, fesat... bir kör kuyu  
Bir dilmaktır Türk'ün huyu  
Vatanının kırkbin köyü  
KARAEVLİ, BAYAT, KAYI  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Gönlüm Kuskün, bağrım ezik  
Ne fidanlar düştü; yazık  
Unutma ey sütü bozuk!  
EYMÜR, SALUR, ÇEPNİ, KIZIK  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Bu gök, bu deniz, bu hava,  
Bu yayla, bu dağ, bu ova...  
Kanımızla geldi tava!  
ALAYUNTLU, BÜGDÜZ, YIVA  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Birlikte bayrak açana,  
Koş birlik andı içene...  
Lânet birlikten kaçana!  
ÇAVULDUR, İGDIR, BEÇENE  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Öz kardaşlar olmaz dargın  
Dargın olsa, düşer yorgun  
Haydi, ey YÜREGİN, KARGINI  
Haykır gece, gündüz hergün:  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Bir gövdede bir can yaşar  
Çetin yollar dağdan aşar  
Haydi, durma sen de başar...  
BEGDİLİ, BAYINDIR, AVŞAR  
Bir temel, bir duvar, bir taş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Bilsin bunu ar edenler,  
Söz, carına kâr edenler...  
Soyunu inkâr edenler  
Harâm zâdedir; ey İbâdet  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Ey paraya, pula yatan!  
Sensin bizi ayrı tutan;  
Allah'tan kork, kuldun utan  
Ebâ-enced bir, öz kardaş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

İçimize kin soktular,  
Dinsizliği, din soktular,  
Kızıl Moskof, Çin soktular...  
Dediler: Olsun hurdahas  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Yüzümüzden öven bunlar  
Ardımızdan söven bunlar,  
Seni, beni döven bunlar...  
İstârlar olsun hurdahas  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

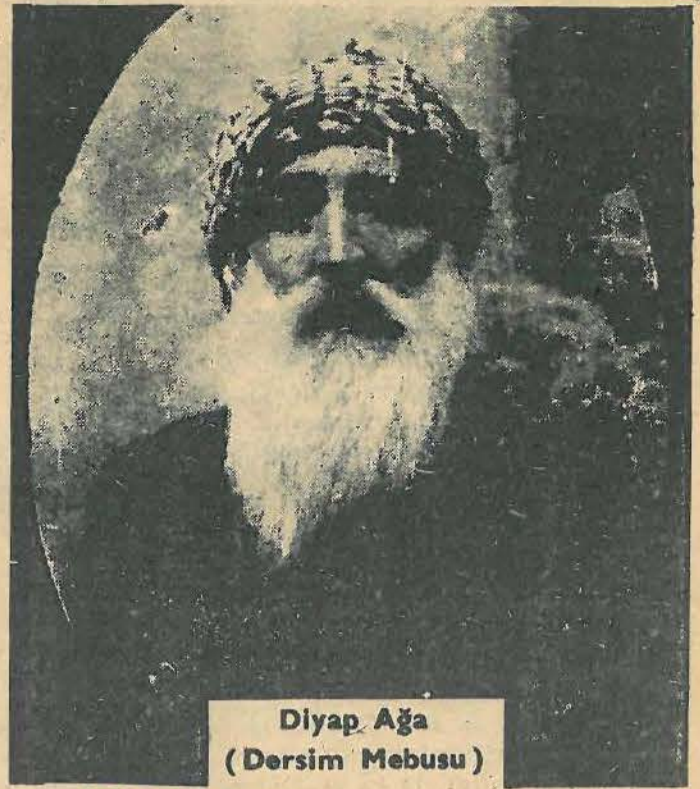
Ağam! Ev bizim, söz bizim,  
Yürek yakan bu göz bizim,  
Bu kan, bu oan, bu öz bizim...  
Aynı doku, aynı kumaş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Uyudun kaç asır boyu...  
Uyan ey Oğuz'un soyu!  
Dede, baba, amca, dayı...  
Bayram et, haydi kucaklaş  
Alevî, Sünnî Kızılbaş!

Alevî, Sünnî Kızılbaş!

NIYAZI YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU



Diyap Ağa  
(Dersim Mebusu)

## ASLIMIZ

## VE

## NESLİMİZ BİRDİR

"Hepimiz biriz, hepimiz biliyoruz ve söylüyoruz ki, dinimiz ve diyanetimiz, aslimiz ve neslimiz birdir. Bizim içimizde ayrılık-gayrılık yoktur. Hepimiz biriz, kardaşız. Her kişinin beş-on oğlu olur. Birinin adı Hasan, birinin adı Ahmet, birinin Hüseyin, birinin Mehmet olabilir, fakat hep bir insandırlar. Hepsi bir ananın, bir babanın oğludurlar. Biz öyleyiz. Ayrılmız-gayrımız yoktur. Dinleri, diyanetleri birdir. Ama düşmanlar bizi birbirimize saldırtmak için tuzaklar kuruyorlar. Sen şöylesin, ben böyleyim diye hiyle yapıyorlar. Biz kardeşiz birbirimizle öğünürüz. Tanrı birdir. Muhammed Onun elçisidir. Ve Tanrı doğruların yardımcısıdır.  
(Bkn. M. Goloğlu, Cumhuriyete Doğru)

## DEĞİLMİYİN HEP BİR KARDAS?

Allah birdir, Peygamber hak,  
Rabbimiz tek, Kur'anımız bir,  
Benlik de benlik nedir bîrak,  
Köyleyim geldi sırası!

Şimdi'nin Türk'ü ve Çerkez'i  
Hep Adem'in oğlu, kızı;  
Beraberce şehid gazi  
Yanlış var mı ve heresi?

Yeşil dedir, yeşil Kızılbaş,  
Değilmiyiz hep bir kardaş?  
Bizi yakan bizim taş  
Söndürün bir tek çare!

Neysel, sanma sağa sofa  
Sen Allah'tan birlik dile  
Kılıcı belir belâ  
Dava, insanın dâvası!

Çünkü canlı hep toprakta  
Kahmet dile sen Allah'ta  
Vardır emir Hak'tan  
Tükemez rahmet dâvası!

ASLIMIZ

"İslâm Ansiklopedisi'ndeki "Kürtler" maddesinin etkisine kapılarak bölücü yayınlara başlayanlara ithâf olunur!"-

Fazla söze lüzum görmeden, tenkidini yapacağımız İslâm Ansiklopedisi'ndeki "Kürtler" maddesindeki görüşleri, Rus propagandacısı ve Petersburg (Lenin-grad) ilimler Akademisi üyesi Vlademir MİNORSKY tarafından yazılan bu yazıyı ele alalım ve ilmi bir yönü olmayan bu yazıdaki safsataları sergileyip, meselelerin köküne inerek, gerçekleri bir bir ortaya çıkaralım.

Tarafsız görünmeye çok dikkat ettiği sezilen bu "bilgin" diplomat, KÜRTLER hakkında düşüncelerini açıklamaya başlarken, o da "bu konuda henüz genel bir inceleme yapılmamış olduğunu, araştırmalarda kullanılan yolların ayrılığını" belirttikten sonra, başlangıç ve özet olarak;

"Kürtler'in İranî kavimlerden sayılması, ırkî olmaktan ziyade dil ve tarih mütalarına dayanmaktadır. Bunların bedeni vasıfları yer yer değişir. Bununla beraber Kürtler'in merkezî sahaya yerleşmelerinden evvel, burada isimleri kendilerinkine benzeyen KARDU, fakat başka menşeli bir kavim yaşamış olduğu ve bunların sonradan İran menşeli Kürt'ler ile karışmış bulunduğunu ileri sürmek de mümkündür" demektedir. (İslâm Ansiklopedisi, Fa, 68 sf. 1098-2).

Bu kısmın üç noktası üzerinde durmak gerekir.

1- Asıl bölgede oturanların, yani KARDU'ların Kürt olmadığı yalnız isimlerinin Kürt'lere benzediği, fakat başka menşeli bir kavim olduğu.

2- Kürtlerin doğudan batıya yayıldıkları, yani İran menşeli oldukları hissinin verilmesi.

3- Bunların ırk bakımından değil ancak dil ve tarih bakımından İran menşeli kavimlerden sayıldıkları ilk görüş olarak ortaya konmaktadır.

Bu üç noktaya kısaca temas edelim.

1. KARDULAR'ın artık bugünkü Kürtler olmadığı konusu antropoloji, etnoloji bilimlerinin gün geçtikçe ilerlemesi ve bulunan yeni tarihi belgeler karşısında inkâr edilemeyecek bir gerçek hâline gelmiştir.

Bu yolda yapılan incelemeleri KON'un gelecek sayılarında yayınlayacağımız ve KARDULAR'ın kimliklerini açıklayacağımız için, burada üzerinde durmayacağız. Yalnız şunu belirtelim ki, KARDULAR'ın torunları bugünkü Kürt toplulukları arasında pek az da olsa hâlâ yaşamaktadır.

2. Kürtler'in doğudan batıya yayıldıkları, yani İranî menşeli

oldukları iddiası; Bu konuda bugün tamamen aydınlanmamış olmadığı için kesin değildir. Şu bir gerçektir ki, milâttan önceki insanların torunları bugün hâlâ o yerlerin tek sahibi değildir. Göç yolları üzerinde bulunan bu bölgede zamanla o kadar değişmeler olmuştur ki, burada derli toplu bir ırk, dil, töre ve görenek aranamaz. Ancak küçük küçük bölgeler, hattâ teker teker oymaklar üzerinde incelemeler yapılmadıkça genel bir hükme varılamaz. İran'dan mı, Kafkaslar'dan mı, Bal kanlar'dan mı geldikleri ancak bu yoldaki araştırmalarla belli olacaktır. Türk olmadıklarını kabul ettiğine göre, doğudan gelmişlerdir demekle İranlı veya Hintli olduklarını belirtmeye çalışan bu görüşün hiç bir dayanağı yoktur. Bütün göçler doğudan batıya, ama hiçbir zaman bunların kökü İran değildir.

3. MİNORSKY de bunu bildiği için, "bunların ırk bakımından değil dil ve tarih bakımından İranî kavimlerden sayıldıkları" yoluna sapmıştır.

Bugün ırkların yalnız dil bilimine dayanarak ayrılması yolu artık eskimiş bir usüldür. ARİ, SAMİ, URAL-ALTAY, HİND-Ü AVRUPAI gibi dil ayırımları, hiçbir zaman bir ırk göstermediği gibi, bunlardan Hind-ü Avrupalı topluluğuna giren Osk, Latin, Seltik, Galletik, Beritanik gibi daha küçük dil bölümleri de yine bir ırk gösteremez.

CHARLES-SEIGNOBUS'un "Avrupa Tarihi"nde (sf. 16) belirttiği gibi "Ecdatlarının dilinden başka bir dille konuşan kavimlerin misâli pek çoktur." Fransızlar, Macarlar, Bulgarlar nasıl ana dillerini tamamen kaybetmişlerse, Kürtler'de yarı yarıya kaybetmiş olabilirler. Bu onların İranlı bir kavim olarak tanınmalarına sebep olamaz. Aslında bunların İranlı bir dil kullandıkları da ileri sürülemez. Türkmenler yanında oturanlarda Türkçe, Araplar'a yakın oturanlarda Arapça, İran sınırlarında Farsça sözlerin bu dillerde çoğaltıldığı görülmektedir. Evliyâ Çelebi "Seyahatnâme"sinde 15 lehçe farkı saymıştır. MİNORSKY bile birbirinden çok farklı, fakat her biri ayrı ayrı Fars dilinden büsbütün başka karakter taşıyan birçok dil toplulukları saymaktadır.

MİNORSKY, Kürtçe'nin İran dillerinden konuşma, ses, şekil, na hîv, kelime ayrılıklarını birer birer gösterdikten başka "Kürtçe, Farsça'dan tamamen ayrı bir mahiyet göstermektedir" kanaatine vardığı halde, nasıl olurda ırk bakımından değilse de, dil bakımından İranî bir kavim sayılır, diyebiliyor?

Tarih yönünden; Kürtler' in ancak Arap istilâsından sonra adları sık sık işitilmeye başlamıştır. Gerçi bundan önce KARDUKH KORDİKH, GORDUENE, KORÇEKH KARDAKA gibi birbirine yakın sesli adlara bugünkü Kürtler'in bulunduğu bölgenin ancak BOHTAN suyu etrafında, nihayet VAN gölünden DİCLE'ye kadar uzanan dağlık ve küçük alanda rasthyoruz.

Kürt adı anılmayan milâttan önceki 5 ve 3. yüzyıllar arasında ki çağlarda İran büyüklüğünü kay

betmiş, İskender istilâsından sonra, zaman zaman Türkler elinde kalmış, hele Arap istilâsından sonra da Harezmi(Harzem)'liler, Cengizliler, Timurhular, Selçuklular birbiri peşine bütün İran'a hâkim olmuşlardı. O hâlde tarih Kürtler'i tanıdığı çağlardan beri, İran sönük ve hâkimiyeti yok hâlde iken, nasıl olurda tarih yönünden bir İran kavmi sayılabilir?

Kürtler hakkında bugüne kadar yayınlanan ve özetleri İslâm Ansiklopedisi'nde öne sürülen araştırmalara bir göz gezdirelim.

"Milâttan 2000 sene öncelerine dayanan iki Sümer eşik taşı bulunmuştur. Bu taşlarda THUREAU DANGİN bir KAR-DA-KA ismine rastlanmıştır. Bu memleket DRIVER'in VAN GÖLÜ'nün güneyinde gösterdiği SU taifesi yanında bulunuyordu."

Burada KAR-DA-KA diye okunan sözün aslının KAR-DU-K olması daha doğrudur. Çünkü K-lâsiklerin yazılarında bu ad her yerde KARDUK, KARDUKH, KAR-DUENE, KARDUÇİ şekillerinde geçmektedir. Gerçi "ün"lü seslerin birbirinin yerini aldıkları her zaman görülürse de, SUBARTU, ZİGURTU, İMARTU, MAHAL TU, v. b. gibi o çağların komşu devletlerinin adlarında görülen DU, TU, U gibi ekler, "yurt" anlamı vermekte ve sözün kendisi bunlar atıldıktan sonra ortaya çık-

maktadır. URAR, KAR, SUBAR, İMAR, MAHAL gibi ki, bunların böyle bir ek almamış serbest hallerine bugün de rastlanmaktadır.

Dr. A. VON GABAIN, (U. T. T. K. sf. 909'da) "Türk Hun Müna-sebetleri" konusundaki konferansında bu "TU" ekinin, Moğollar'da sıfat son eki olduğunu göstermektedir.

Bu hâlde göre KARDU; KAR memleketi, İMARTU; İMAR memleketi veya yurdu anlamına gelmektedir.

Eski Türkçe'de K harfi çoğul, veyahutta şimdiki Türkçe'de olduğu gibi, mekân veya nisbet olarak kullanılmaktadır. (Zeki Velidi Toğan, Umumî Türk Tarihinin Giriş, sf. 37) "Konmak" tan konak, "tünmek"ten tünek, "oymak"tan oyuk, "kaymak"tan kayık, ve bunun gibi mekân(yer) ve âlet veya nisbet anlamlarına da gelir.

Fin-Ogur dillerinden Macarca'da, Orta-Asya ve İran dillerinde "ik" çoğul ekidir.

AVESTA'da, TÜRK kelimesinin TUR kökünün çoğulu olarak "ik" eki ile biten diğer kavim isimleri ile beraber getirildiği görülmüştür. (Z. V. Toğan, aynı eser, sf. 37).

TÜRK sözünün "TÜR" kökünün çoğulu olarak açıklanması da bunu göstermektedir. Bu bakımdan KARDUK; KAR LILAR YURDU anlamındadır.

SU taifesine gelince; buradaki SU sözünün zamanla en az değişmesi gerekir. Nitekim Akatça'da da SU, Su ve nehir anlamındadır. (I. T. D. T. K. sf. 116)

SEREFNAME'de de, Bitlis bölgesinde de SÜY KALESİ'nin adı geçmekte olduğuna göre buradaki SU taifesinin Türkçe'den ad almış olacağı şüphesizdir. SÜY/SUY KALESİ'de SU TAİFESİ'ne ait bir kale olsa gerektir. Çünkü, Türkçe'nin değişik konuşma dillerine göre "su" sözü; suy, suv, sub, suf söylenişlerinin kısaltmasıdır.

Elam, Sumer, Akat'ların "Subaru" veya "Subartu" adını verdikleri kavme Asurlular da "Subartu" demişlerdir.

Maspero'ya göre, "Subartular", Asurlular çağında KARACADAĞ üzerinde ve yamaçlarında "Habur" ve "Balık" suları ara-

# RUS YAZARI İSLÂM ANSİKLOPEDİSİNDE TENKİDİ VE



# MINORSKY'NİN EKİ "KÜRTLER" MADDESİNİN BAZI GERÇEKLER

sında otururlardı.

Şemsettin Günaltay, (Tarih, I, 47'de) "SUBARULAR, Sumer, E-lam ve Akatlar gibi TURAN asıllı olup aynı zamanda gelmişler ve oturdukları yere göre "Subari/Su-eri" diye adlandırılmışlardır" diyor. Z. V. Togan'da bu görüşü benimsiyor. Fakat öyle sanıyoruz ki, bu "ar"-ekini "Er" olarak ele almak doğru olmayacaktır. Çünkü Türk kavim adlarında, ses birliği kuralına uyularak; ar, er, ir, ur, ir ile sonuçlanan, o kadar çok Türk ulus, oymak, boy, adı vardır ki bunların hepsini "er" sözcüğü ile açıklamak doğru olmaz. Bunlardan bazıları SUBARU/SU-ERİ, GOGAR/GÖK-ER, ACAR/AC-ER ve B. G. kökü, başlıbaşına bir anlam taşıyan birçok sözlerde, "ER" ile biten sözlerde bile bāzan bunu ER anlamında ele almak güç olur. Sumer, Kimer, Mişer, İber, Seter' de olduğu gibi, Bundan başka er, ir, diye de söylendiğinden; Hazir, Sabir, İmir, Gamir. sözleri de kolay kolay "ER" ile açıklanamaz. Yine; İtamar, İştâr, Bulgar, Kankar, Balkhar, Kaşgar, Korbar v. b. gibi daha birçok "AR" ile son bulan uruklara da aynı kuralı uygulamak zor olur.

Bu eklerin anlamını, belki bilmeyerek ilk bulan da Sumer eşik taşındaki KAR-DA-KA' nin yerini gösteren DRIVER olmuştur. Su taifesi diye adlandırıldığı bu uruğun "Sup" kavmi olduğundan şüphe yoktur. (Basri Konyar, Diyarbekir Târihi, sf. 50-55) 'SU, SUP olduğuna göre ( Divan-ı Lügat'it Türk, Dizin sf. 543. ), taife diye belirtilen "ar" ekini almakla Sup; Sup-ar (Subar) yani "Su uruğu" adını almıştır.

Bu eki almış birçok Türk urukları vardır. Macar, Tatar, Hazar, Bulgar, Avar, Kaçar, Afşar, Kabar, Tokhar, Kankar, Anar v. b. gibi.

Tunceli'de "Tat Uşakları" adında bir oymak vardır. Buna karşılık Tatarlar devlet kuran bir topluluktur. Yine Asurlar çağında "Superya"da oturan küçük bir "SUP" kavmi vardı. Bunlar önceleri KOMUK'lara bağlı idiler. Buna karşılık Subar'lar devlet kıran bir varlıktı. Avşin/ Avşen gibi küçük oymaklara karşılık AVŞAR'lar büyük bir uruktur. HUN-GUR'lar devlet kurduktan sonra HUNGAR adını almıştır.

Bunun gibi BEL-GUR'lar BULGAR, GOG'lar GOGAR, UR' lar, URUR olmuştur.

Sup, Süv olduğuna göre, SUBAR'da "SUVAR" olur. Kaşgarlı Mahmud'un Divân'ında (Dizin 851) SUVAR'lar Türk olarak gösterildiğine göre, SUBAR'ların da Türk olduğu bütün açıklığı ile ortaya çıkar.

DRIVER'in söz konusu ettiği SU TAİFESİ'nin SUBAR'lar olması hem dil ve hem de bunların egemen büyük bir kavim oldukları coğrafya adlarına da uygundur.

İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ'nde "Bu taş yazıtlardan 1000 sene sonra TİGLAT PLASER'in KUR-Tİ-E kavmi ile AZU dağlarında savaşa giriştiği elde edilen başka yazıtlardan anlaşılmaktadır." deniliyor ve buradaki AZU' nun, bugünkü HAZO olduğu sanılıyor. Bununla beraber bu KUR-Tİ-E okunuşunun kesin olmadığı belirtiliyor. HERODOT'da söz konusu edilmemesi ya da o zamanlarda bu kavmin önemsiz bir uruk veya herhangi bir uruğun söz konusu olamayacak küçük bir boyundan başka birşey değildi, anlamını çıkarmak gerekiyorsa da bunun daha çok, İran'lılara bağlılığı bulunmaması, dağlık bölge lere sığınmış bulunmaları dolayısıyla genel duruma karışmamlarından ileri geldiğini düşünmek daha doğru bir görüş olur. Nitekim bir zaman sonra, yani Milâttan Önce 400 yıllarında aynı bölgede KSENEFON'un yazdığı "ANABASİS"te, KARDUK uruğunun varlığı açıklanmaktadır.

İSLAM ANSİKLOPEDİSİ'nde, "Bunlar KENTERİDES/BOHTAN ırmağının doğusunda bulunuyorlardı. Bundan sonra aynı adın Dicle'nin solunda CUDİ dağı yakınındaki bölgeye verildiği" ve klâsik eserlerde bu adın "KORDUENE" şeklini aldığı görülür.

"ARAMİ'ler de bu bölgeye BES KARDU ve zamanımızın CAZİRAT İBNİ OMAR kasabasına da KARDU CAZARTASI diyorlardı. Ermeniler KARDUH, Arap'lar BAKARDA veya KARAY adını kullandılar. Sonraları bu adın yerini BOHTAN, CAZİRAT E. OMAR aldı." (İsl. Ans.)

Şimdi de burada adı geçen yerler üstünde biraz duralım.

Yunanlı Ksenefon'un "Ken-

terides" diye yazdığı kelimenin aslı acaba bu mudur? Yoksa "DES" rumca eki atılınca kalan "Kenterî", Türkçedeki "Kenterî" midir? KENT, Türkçede şehir ve kale anlamına geldiğinden, şehir veya kale eri demek olur ki, bölgeye ad verenlerin şehirleşmiş Türkler olduğu anlaşılır. Nitekim Baykal gölü güneyinde Rus-Moğolistan sınırı üzerindeki dağların adı da "Kentei" dir, Tahran'ın kuzey-batısında KENT adında bir şehir olduğu gibi buradan geçen ırmağın da adı KENT'dir. KENT'in Türkçeliği, Divân (Dizin 300) da belirtilmiş olduğundan, buralara ad verenlerin Türk oldukları da anlaşılır.

Bunun tarafımızdan yapılmış bir benzetme olmadığını gösteren başka tanıklar da vardır. Arapların bu bölgeye verdikleri KARAY adı da Türkçedir. Şecere-i Uşai Türkiye yazarı, Oğuz Han'ın altı oğlunun cariyelerinden olan torunlarını bildirirken KARAYLI uruğunu da saymaktadır. (II. T. T. K. s. 924)

ARAMİ'lerin de bu bölgeye verdikleri BES KARDU adı yine Türkçedir. KURDU'daki "DU" eki daha önce bildirdiğimiz gibi memleket anlatan bir ek olduğundan, atılınca KAR oymağı ortaya çıkar. S-Ş değişimi ile BES de, BEŞ olacağından BEŞ-KAR'ın yine bir Türk oymağı olduğunda şüphe yoktur.

Türk oymaklarının, sayılı adlar aldığı ÜÇÖK, BEŞUYGUR DOKUZÖĞÜZ, ONGUR gibi BES-KARDU'yu da BEŞKAR yurdu olarak ele almak tamamen yerinde olur. Esasen KARDU, KARAY, KARYA hepsi KAR kökünden gelen memleket ve oymak adlarıdır. Çeşitli milletlerin aynı bölge hakkında kullandıkları adlar hep KAR uruğu üzerinde birleşmektedir. KSENEFON'un da temas ettiği gibi, ne İRAN'lılara ne de ERMENİ'lere boyun eğmeyen KARDU'ların bugün ÖN-ASYA da oldukça geniş bir alanı kaplayan topluluğa da adını veren bir uruk olduğu 20. yüzyıl başlangıcına kadar kabul olunmakta idi.

KARDAKA, KURTİE, BAKARTA, KARAY, KARDUKH, GORDO, KARDU, gibi her kavmin ağzına göre uğradığı değişmelerden sonra, KÜRT kılığına girdiği ileri sürülüyordu. Fakat

asıl adının ne olduğu bellibaşlı dört ırk bölümünden yani ARİ, SAMİ, HİND-U AVRUPAİ, ORAL ALTAİK(Ural Altay) ayırımlarından hangisine mal edileceği bir türlü aydınlatılamamıştı.

Bu yönden yapılan araştırmalara da kısaca bir göz gezdirelim.

Yine İslâm Ansiklopedisi'nde MİNORSKY bu uruğun İRANLI olduğunu açıkça savunmağa cesaret edemediği için, "esas itibarıyla Ksenefon devrinde DİCLE'nin şimalinde ana kütleden ayrı kalmış İranî bir kabileyeye tesadüf edilmesi olmayacak bir şey değilse de, KARDUKH'ların kavmi vasıfları hakkında bir hüküm verebilmek için ancak isimlerinin lehâdetine dayanılmaktadır" dedikten sonra, bu yolda ileri sürülen çeşitli görüşleri saymaktadır.

Bunlar sıra ile şu yolda özetlenebilir.

"Bu ismin SAMİ benzerleri de olduğu, Akatça ve Asurca'da "Kardu"; kuvvetli, kahraman, "Karda" kuvvetli olmak anlamına geldiği söylenmiştir." Buna karşılık KARDU'nun Türkçe'de de anlamı vardır ve yine "Kar" kökünden gelmektedir. Divan-ı Lügat'it Türk (Dizin s.419) de, fındık büyüklüğündeki buz parçalarına "Kardu" denildiğini yazar. Bu kelimeyi Asurca'da olduğu için SÂMİ saymak da kolay değildir. Zira Asurca'da Sumer ve Akatça'dan alınmış birçok sözler bulunmaktadır. ASUR'ların düşmanlarına cesur ve kahraman adını vermeyecekleri de bir gerçektir.

Yine; "KARDU"lar daha ziyade ASURİ aslından gelme URARTU (Uraştu) adı ile (M.Ö) IX. asırdan başlayıp (MS) VI. asır başlarına kadar kuvvetli bir hükümet kuran bir kavim olarak tanınmaktadır ki İBRÂNİ'ler bunlara ARARAT, bāzan da YUNANLI'lar ALARODYA adını verirlerdi" denilmektedir.

Burada "URARTU" sözünün ASURİ aslından gelme bir ad olduğu ve SÂMİ dilden bulunduğu ne ile bellidir? ASUR yazıtlarında bu ada rastlanması, bunun onlar tarafından URARTU'lara verilmiş bir ad olduğunu göstermez.

(Devamı var)

## DOĞU VE



## VATANDAŞ'DAN İRİBAŞ'A ARZUHAL

*Uzak durma, yakına gel yakına;  
Aha dillerimiz sor da çare bul.  
Eridik, tükendik yana-yakıla;  
Aha küllerimiz, ser de çare bul.*

*Gam kervanı sırtımızdan geçiyor;  
Bebekler su diye mikrop içiyor;  
Üç günlük gelinler ekin biçiyor  
Aha hallerimiz derde çare bul.*

*Bıkkık yeter.. otuzu yok, kırkı yok;  
Bizde akıl, sizde vicdan, korku yok;  
Asfaltı yok, meydanı yok, parkı yok;  
Aha yollarımız, dur da çare bul.*

*İki bilen on mideyi besliyor;  
Kara çiban gövdemizi süslüyor;  
Patavranız beynimizi pisliyor;  
Aha illerimiz, gör de çare bul.*

*Yokluktan bağırmız dilim dilimdir;  
Haftalar işkence, aylar zulümdür;  
Yirmi yaş kocalık, otuz ölümdür;  
Aha yıllarımız, gir de çare bul.*

*Vuruldu kuşumuz, kalkmaz yuvadan;  
Umudumuz yoktur derde devadan;  
Erkeksen çal, söyle bizim havadan;  
Aha tellerimiz, kır da çare bul.*

*Etimiz kesilse kanımız akmaz;  
Dost olan oturup, geriden bakmaz;  
Doğarken kırılmış, duaya kalkmaz,  
Aha kollarımız, sar da çare bul...*

Abdurrahim KARAKOÇ

### I- GİRİŞ

Bir plân içinde Doğu Anadolu'nun kalkınması fikri, ilk defa 1960 yılından sonraki siyasi, sosyal ve iktisadî alanındaki değişmelere bağlı olarak belirmiştir. Anayasa değişikliğinin ortaya koymuş olduğu bu yenilik, birçok Batı yazarlarının da işaret ettiği gibi, Türk sosyal yapısının evrimi sonucu meydana gelmiş olmayıp, daha ziyade zorlama (in duced) suretiyle vuku bulmuştur. (1) Böylece organik bir gelişme yerine dıştan gelen ya militarist, veya siyasi liderlik hareketleriyle sosyo-ekonomik yapıda bir takım değişmeler uygulama alanı bulmuştur.

1960 Anayasa hareketi aynı zamanda hükümet felsefesinde de geniş ölçüde değişmeler meydana getirmiştir. Çünkü, ikinci Cumhuriyetin kurucuları, Türk halkının refâhının gelecek hükümetlerin esas görevi olduğuna inanıyorlardı. (2) Keza Doğu ile Batı bölgesi arasında yıllardır süren dengesiz gelişme aydın ve halk tabakasında beliren bu yeni halka yönelme eğilimi dolayısıyla tasvip ve teşvik de görüyordu.

İlk önce bir devlet siyaseti olarak Plânlama Teşkilatının Doğuya uzanması, Muş ilinin pilot bölge olarak seçilmesi, sağlığın sosyalizasyonuna Doğu bölgesinden başlanması, dengeli kalkınma fikrinin Doğu şartlarını gözönüne alarak ortaya atılması, bilim adamlarınca bölgenin sosyal, ekonomik ve tarımsal meselelerine el atılması sonucunu yaratmıştır.

### II- YÖNTEM

Bu araştırma, Doğu bölgesinin kalkınması hususunda çok az sayıda yapılmış olan deneymelerin sonuçları üzerine kurulmuş değildir. Bir defa imar ve İskan Bakanlığı ile Köy İşleri Bakanlığına ait İl Envanterleri ve DPT'nin "Türk Köyünde Modernleşme Hareketleri" adlı tarama tipindeki çalışmalarını bazı yabancı (x) ve yerli araştırmacılar dışında bu bölgeye ait sosyal

yapı incelemesi mevcut değildir. (3) Envanter çalışmalarında bölge kültür ve teknik yapısını verecek mahiyetten çok uzaktır. Sadece illerin ekonomik, zirai, sağlık, kültür v. s. bakımından dökümünü ortaya koymaktadır. Adetâ bölgenin iskeletini tesbittir. Bu veriler saha çalışmalarının teknik ve metodlarıyla desteklenmedikçe ruhsuz kalacaktır.

Bunların dışında Doğuya ait sosyo-kültürel çalışmalar bir kaç makale (4), köy ve ilçe monografilerinden ibarettir. Bu bakımdan Doğunun kalkınmasında ileri süreceğimiz görüşler, malzeme ve kaynak eksikliği dolayısıyla istenilen amacı hiçbir vakit gerçekleştiremeyecektir. Sonra bölge kalkınmasına ait bu araştırmada ikinci önemli husus ta az gelişmiş veya gelişmiş toplumlardaki sosyal yapı değişmelerine ait modellere sık sık temas etmiş olmamızdır. Biliyoruz ki, sistemler ne olursa olsun kalkınmanın gerçekleştirilmesindeki ana hedefler müşterek bir mahiyet arzederler. Öyleki kalkınmada toplumların kazandığı tecrübe ve ustalık en büyük yatırımdır.

Az gelişmiş ülkelerin deneme ve yanılma yoluyla kazandıkları bu eğitim, sosyal yapının gerektirdiği şartlara uygun gelmediği müddetçe bir adaptasyondan öteye geçemez. Çünkü, yukarıda ifade edildiği gibi, kalkınma holistik bir yapı arzeder. Yani toplum bütün yönleri ile kalkınmaya iştirak ederse beklenen fayda sağlanmış olur. Meselâ ekonomik yapıda meydana geçen bir değişme, kültürel değerler sistemini de hesaba katmak zorundadır. Aksi takdirde kültürde beliren mukavemet unsurları gelişmeyi engeller. Bu araştırmada, Doğu bölgesinin kalkınma hedefleri için, bu dengeli faktörlere bilhâssa işaret etmeyi faydalı buldum.

### III. BÖLGE KAVRAMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Doğu bölgesi kalkınması tezi ortaya atıldığı vakit,



SİZ DE BİRGÜN GÜLECEKSİNİZ... SİZİ DE OKŞAYAN BİR EL OLACAK..

# İNSAN MESELESİ

PROF. DR. ORHAN TÜRKDOĞAN

bölge teriminden neyi anladığımızı belirtmemiz gerekir. Eğer bölgede meselâ sadece coğrafi veya fizikî bir yapı fikri kastediliyorsa, o zaman kalkınma teorisini bu değişkene göre tesbit etmek gerekir. Bunun gibi toprak altı ve toprak üstü ürünlerine öncelik veriliyorsa, bu defa kalkınmanın stratejisi bu verilere göre önem kazanmış olur. Bu bakımdan bölge fikrinin değişik açılardan kısa bir tahlilini görmek faydalı olacaktır.

a) Türkiye'de bölge fikrinin bir geleneği yönlerine göre tesbit edilmiş şekli ile ortaya çıkar. Öyleki, Doğu-Batı Anadolu farklılaşmasında hâkim olan felsefe, bu cihet yön hususudur. Böyle bir ayırım bölge sosyolojisi gelişimi için belirsiz ve gerçek yapı şartlarından yoksundur.

b) Tarımcıların daha önce kabul ettikleri bir sınıflama da Türkiye'yi 9 bölgeye ayırmak fikridir. Bu da yerini 1941 yılında Birinci Türkiye Coğrafya Kongresinde kabul edilen 7 bölge ayırımına terk etmiştir. Bu bölgeler arasında yüzey şekilleri, iklim, tabii bitki örtüsü, nüfus yoğunluğu insanların yaşayışları ve geçimleri bakımından çeşitlilik görülmektedir(5). Besim Dar-kot'a göre: "İktisadi coğrafya olaylarının Türkiye gibi büyük bir memlekette tabiat ve yaşayış şartları bakımından farklı bölgeler arasında gösterdiği değişiklikleri incelemek, yurdu tanımak için lüzumludur. Bununla beraber, memleketin ne şekilde bölgelere ayrılacağı noktasında tam bir düşünce birliğine hâlâ varılmamış bulunmaktadır"(5). Bu görüşte bölge ayırımının zaruretine işaret edilmekle beraber henüz artaklaşa kullanılabilir bir tasnif hususunda karara varılmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Helling (6) bir araştırmasında bu ayırımın "tüm bir anlayış için faydalı bir zihni âlet olmaksızın ileri geçemeyeceğine işaret etmekte ve ayırım hatla-

rının bir gerçekliğe sahip olmadığını" ifade etmektedir. c) Diğer bir bölge ayırımı da Samsun'dan İskenderun'a veya Trabzon'dan Urfa'ya çizilen hatların doğusunda kalan bölgeler fikridir. Bu tasnif içinde, genişletilmiş ve daraltılmış olmak üzere, Doğu Bölgesi anlam kazanmaktadır. Doğu Bölgesinin bu metotla sınırlandırılması da Samsun'u bir ayırımından öteye geçemez.

d) Sonuncu ayırım da Helling'lere aittir. Onlar Türkiye hakkındaki bu bölge ayırımının kültürel esaslara istinat ettiğini ileri sürmektedirler(7). Helling'e göre, Türkiye: 1) Marmara ve Ege ile Antalya ve Akdenizi alan Levant bölgesi; 2) Orta Anadolu; 3) Güney Doğu olmak üzere üç kültür bölgesine ayrılır. Bu bölgeler ayırımında, dil, etnik grup ve şehirleşme derecesi ile yerleşme şekli esas olarak ileri sürülmektedir. Bu ayırımında Orta ve Kuzey Doğu bölgeleri, Güney Doğu Bölgesinin şartları içinde incelenmediği için yeterli değildir.

e) Bu sonuncu ayırım şekli ise bölge sosyolojisi nin gerçeklerine uygun olarak yapılacaktır.

Ülkemiz, geniş ve birbirinden farklı bölgeleri kapsar ve Doğu ile Batı arasında kilit noktasını teşkil eder. Günümüz sosyal ve ekonomik değişmelerinin seyri ve derecesi bölgenin fizikî ve sosyokültürel yapısına göre farklı durumlar meydana getirmektedir. Kanaatimize göre bu değişmeler çerçevesi içinde bölge kavramını değerlendirmek daha faydalı olacaktır. Bunu yaparken de, benzer kültür özelliğini meydana getiren sahalar bir bölge olarak düşünülemez. Genellikle bir bölge: Komşuluk ve cemaat (Community) esasına dayanan küçük mahalli gruplardır. Böyle bir bölge içinde yaşayan halk, kültür değerleri, hayat tarzları, çiftçilik, arazi tasarruf tipi, iklim ve yaşama seviyesi bakımından bölgeler arası benzer-

liklere nazaran daha büyük benzerliğe sahiptir(9). Böylece bölge fikri sosyo-kültürel ekonomik, ziraî ve coğrafi unsurlara dayanmalı ve mahalli toplumlar arasında yakın benzerlik özelliğini taşımalıdır. Türkiye'nin kalkınmasında böyle bir bölge anlayışı her şeyden önce çalışmaları birer anatomisini ortaya çıkarttığı için, kâğıt üzerinde inceleme yerine, bilgiye dayanan gerçekçi bir görüşün tahakkukunu sağlar.

Bölge araştırmasında ikinci derecede bir kavram daha kullanacağız. Bu da blok fikridir. Bloklar, bölgelere nazaran daha yoğun benzerlik sahalarını gösterecek; blokların birleşmesi ise bölge fikrini verecektir. Doğu bölgesinde de başlıca bloklar şunlardır:

a) **Yer altı servetleri bloku:** Bunlar Batman, Garzanpet rol sahaları ile Divrik'e kadar uzanan Murgul ve Ergani demir ve bakır bölgeleri ve Gülaman linyit merkezleridir. Doğuda ağır sanayi bu yer altı servetlerinin bulunduğu alanlarda başlatılmalıdır.

b) **Hayvancılık bloku:** Kars, Ağrı, Van, Muş, Bitlis ve civar bölgeleri içine alır. Hayvan ürünlerinin değerlendirilmesi için bu blok en hayati olanını teşkil eder.

c) **Nüfus artış oranının yüksek olduğu yer bloku:** Muş, Ağrı, Hakkari, Siirt, Bitlis, Mardin, Bingöl ve Van Türkiye'de doğum oranının yüksek olduğu bu bloğun kapsamına girerler. Aile planlaması yönünden kalkınma projeleri öncelikle bu bloktan itibaren çözümlenmelidir.

d) **Okuyup yazma bilme bloku:** Türkiye'nin okuma-yazma oranının en düşük olduğu blok Ağrı, Hakkari, Siirt, Bitlis, Bingöl, Mardin, Muş ve civarlarıdır. Ekonomik kalkınmada en iyi yatırım eğitim olduğuna göre, bu blok kalkınmanın ilk hedeflerini teşkil eder. Hatta diyebiliriz ki, bu blok Türkiye'de tipik geleneksel (tradi-

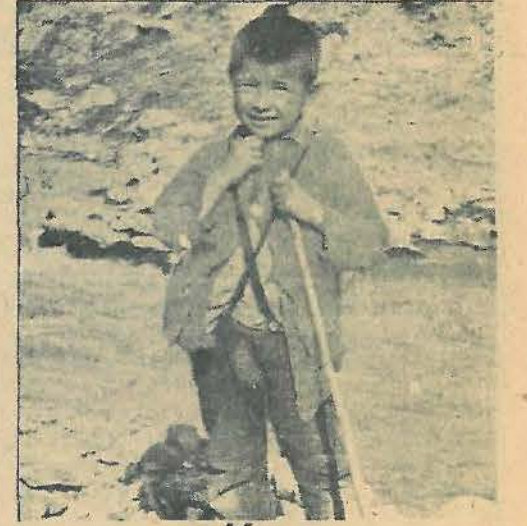
tional) toplum biçimini yansıtır.

e) **Dil ve etnik gruplar bloku:** Adana, Hatay, Marmara civarları hariç, Türkiye'nin batı kesimi ana dil bakımından, homojendir. Fakat Doğu kesiminde bilhassa Hakkari, Mardin, Diyarbakır, Urfa, Van, Siirt, Bitlis, Muş, Bingöl, Tunceli, Ağrı, Elâzığ, Kars, Malatya Batı ile tezat teşkil edecek durumdadır. Mütecanis (heterojen) bir yapıya sahiptir. "Kürtçe konuşanlar bu blokta nüfusun 9/10 nu teşkil ederler. (14 il)(10)

Göç, sağlık, şehirleşme ve benzeri unsurlara göre bu blokları genişletmek mümkün. Genel olarak bu 5 bloku ihtiva eden sahalar Doğu bölgesini tayin eder. Her blok kendi içinde sıkı bir kültürel benzerliğe sahiptir. Bloklar arası benzerlik, bölgeler arası benzerliğe nazaran daha fazladır. Doğunun kalkınmasında bu bölge-blok farklılaşmalarının temel nedenleri bilim adamları tarafından tesbit edilip, geniş bir reperküsyona yani, bölgenin özelliklerini ayrıntılarına kadar araştırma tabii tutmadan kalkınmayı yürütmenin plânlı olamayacağı, kanaatindeyim.

Bölge ve blok esaslarına göre kalkınmayı ele almanın bir diğer önemli hedefinde, başlıca üretim kaynaklarını nerelere teksif etmemiz gerekiyorsa onu gösterir. Meselâ, Birleşik Devletlerde İowa, Amerika'nın mısır üretim merkezini teşkil eder. Bu da bizde her yerde mısır yetiştirme sistemi yerine mısır üretimini belirli merkezlere toplamak suretiyle ziraî- endüstriyel faaliyetler için pazar, taşıma ve stoklama imkânlarını sağlar. Bu bakımdan Doğu bölgesinin kalkınması toprak altı ve toprak üstü servetleri ile onu işleyen insanların kültürleri arasında daki ilişkiye göre bir bütün olarak ele alınması gerekir.

(Devamı var)



YIL BIN DOKUZ YÜZ YETMİŞ DOKUZ, BURASI DOĞU...

# DİL BAKIMINDAN

## GİRİŞ:

Son bir asır içerisinde; gerek Türkiye'de ve gerekse Türkiye dışında, özel-

likle Avrupa'da; "KÜRT" diye vasıflandırılan cemaatler hakkında, çok şey söylendi. Çok şey yazıldı ve çok şey çizildi. Hem müsbet, hem menfi. Stratejik ve jeopolitik bakımından dünyanın en mühim bölgelerinden birini teşkil eden ve bilhassa dünya petrol üretiminin de üçte ikisine sahip olan Ortadoğu'nun; Türkiye, İran, Irak, Suriye gibi memleketlerinde dağınık bir şekilde çoğunluğunu göçebe ve aşiretlerin teşkil ettiği KÜRT toplulukları hakkında, kendilerine "İlim Adanı" sıfatını yakıştıran ilim tahripkârlarının niçin bu kadar kafa yorup "İlim"(!) yaptıkları, ayrı bir yazının konusudur. Bu "İlim adamları" (!)'nin Rus, İngiliz, Fransız v.b. milliyetlere mensub olmaları da, dikkati çeken başka bir husustur. Biz bu yazımızda konunun derinliğine inmeden, kısa ve öz olarak, bazı noktalara değinip, Kürt topluluklarının konutlukları "DİL" meselesi üzerinde duracağız. Şimdilik bu "DİL" mevzuunda teferruatına inmeden, bir "deneme" mahiyetinde olan bu araştırmada, Kürt dili üzerinde yazılıp, çizilenleri özetleyerek, bunlara karşı eleştirilerimizi yapacak, bugüne kadar el sürülmeyen konulara da temas ederek "DİL" meselesinde gerçekleri bir bir ortaya seracağız.

## BAZI HATIRLATMALAR:

Hiç şüphesiz, KÜRT toplulukları konusunda bugüne kadar esaslı araştırmalar yapılamamıştır. Daha doğrusu, hiç kimse yapamamıştır. Az çok merak ederek üzerinde duranlar ve yazı yazanlar da, incelemelerini yalnız eski çağlardan kalan pek az ve yanlış bilgilere dayamaktadırlar. Bugün "KÜRT" adı altında anılan bu cemaatleri, hiç bir ayırımı yer vermeden umumî olarak ele almak, onları yakından bilmemenin, tanımamanın sonucudur.

Asırlardan beri büyük güç yollarının üzerinde bulunan bu bölgedeki değişimler gözönüne alınmadan ve bunları yerinde inceliyerek esaslı bilgiler edinmeden, varılacak hükümler de doğru ve gerçek bir mana ifade etmez.

Bir uruğun, bir boy veya kabilenin ya da kavmin kökünü, o topluluğun yalnızca adı üzerinde yapılacak yaklaşımlarla ortaya çıkarmaya kalkmak, her zaman için hatalı sonuçlar verir.

"KÜRT" sözü üzerinde şimdiye kadar ilim âleminde yapılan hatalı araştırmalar bunun en güzel misâlini vermektedir. Eğer bu araştırmalar, bir de bazı siyâsî amaçlarla yapılmış olursa, o zaman zâten karanlıklar içinde olan bu konunun aydınlanabilmesi, elde bulunan yanlış bilgilerle daha da güç bir hâl alır. En iyisi bu yolda araştırma yapacak olanlar, şunun bunun fikrine göre değil, eldeki mevcut klâsikleri ve tarafsız kalmış yazarların görüşlerini teker teker süzgeçten geçirdikten sonra, hükümünü vermeli. Yoksa yanlış bilgilerin tesiri latında kalmamak için, elde bulunan bilgileri bir tarafa bırakarak yeniden ve baştan başlar gibi, işe koyulmak mecburiyetindedir.

Bu konuda eser vermiş Avrupalı bilgin ve seyyahların bâzılarının Türk milletini parçalamak ve bu suretle zengin petrol bölgelerini ele geçirmek amacı ile yaptıkları ve Kürt'leri Türkmen'lerden ayrı bir "millet" olarak tanıtmaya ve onları "Hind-û Avrupalı" ve "Ari" bir köke dayamağa çalıştıkları görülmüştür.

Bu siyâsî amaçları güdenlerin dışında kalan bazı sözde bilginler de, târih boyunca Türk saldırılarına uğramaktan doğan şuuraltı bir düşmanlık duygusundan kendilerini kurtaramadıkları veya önceleri bu resir altında yazılmış eserlere kapıldıkları sık sık görülmektedir. Şu da bir gerçektir ki, kökü târih öncesine uzanan KÜRT

boyunu, öyle iki-üç aylık seyahatlerle ortaya çıkardıklarını sananlar da hep yanlışlardır.

Her biri ya bir görev sırasında veya bir gezi dolayısıyla bir iki ay içinde, daha çok "yetkisiz" kimseler tarafından yapılan bu araştırmalar, eksik bir görüşün ortaya konması şeklindedir. Az çok yetkili kişiler de, yine kısa incelemelerinde kendilerinden önceki hatalı araştırmaların etkisinden kurtulamamışlardır.

Şimdiye kadar yapılan bütün araştırmalarda "KÜRT"ler bir toplum olarak ele alınmış, bunun için de yanlış sonuçlara varılmıştır. (x) En doğru yol, yakın zamana kadar aşiret hayatını sürdüren ve hâlâ anılarını ve birliğini koruyan bugünkü oymaklar, aşiretler üzerinde, târih boyunca yapılacak araştırmalarla bulunabileceği kanaatindeyiz. Kürtlerin; Kurmanç, Guran (Zaza), Soran (Kelhur), Lur, olmak üzere başlıca dört büyük gruba ayrıldığı ve her grubun da yine çeşitli kollardan meydana geldiği gerçeği gözönüne getirilmediği içindir ki, konu çıkmaza sürülmüştür. Böylece mesele, büsbütün karışmış ve içinden çıkılmaz hâle gelmiştir. Ne yazık ki, bugün Türk târihinin kendisi bile henüz iyi bir araştırma ile ortaya konulmuş değildir.

Yeni yeni antropolojik ve etnografik buluşlar ve arkeolojinin verdiği kalıntılara göre, "Türk" oldukları ileri sürülen boy ve uruklara, hâlâ karşı koyan klâsik ilâncilerin arkasından aksini savunmaya kalkışan bilginler görülmektedir. Ve bu bilginlerin(?) yazdıklarına dayanarak, onların izinden yürüyen Türk tarih yazarları da vardır(1).

Nitekim Rus yazarı V. MINORSKY tarafından kaleme alınan İslâm Ansiklopedisi'ndeki "KÜRTLER" maddesi bunun en kötü bir misâlidir.

Hattâ Hazarlar'ın, Peçeneklerin, Kumanların, Hunların, Saka/İskit'lerin bile Türk olmadıklarını savunmaya kalkışacak kadar ileri gideceğini yazarlarının, "Kürtler" hakkındaki söz ve tutumlarına da inanmamak gerekir. Ne var ki; siyâsetleri icâbı, başta Sovyet Rusya olmak üzere, diğer sömürücü güçler, el attıkları bu meseleyi de, kendi menfaatleri doğrultusunda ele almalı ve Kürtlerin kökünü izah ederlerken, her biri ayrı ayrı görüşler ortaya atmışlardır. Fakat yalancının mumu yatsıya kadar yanar. Bu saçmalıklarla, bu yalan dolanlarla kazdıkları kuyuya, yine kendileri düşmüşlerdir. İleri sürdükleri iddialara kargalar bile güler.

## KÜRTLER İNGİLİZ KÖKÜNDEN Mİ?

Bakınız; VON LUSCHAN'ın yaptığı bir seyahat sırasında gördüklerini, Rus yazarı ve aynı zamanda Petersburg (Leningrad) İlimler Akademisi üyesi olan BAZİL NİKİTİN şöyle nakleder: "Von Luschan'ın Nemrut ve Zencirli yöresinde (Karakuş yakınındaki Komar gene'de) antropolojik yönden titizce inlediği batı Kürtleri bambaşkadırlar. Bunlar arasında hayli büyük oranda sarışın ve dolikosefal tipler vardır. Von Luschan'ın bu gözlemlerden çıkardığı sonuç şudur:

"Kürtler başlangıçta mavi gözlü ve dolikosefal bir kavimdir" Daha sonra, Von Luschan'ın; "bu en eski (sarışın ve dolikosefal) Kürtlerin Avrupa'nın kuzeyinden geldiklerini" yazdığını, söylüyor Bazil Nikitin(2).

VON LUSCHAN; Kürtlerin Türkiye, İran Irak ve Suriye'ye, Kuzey Avrupa'dan geldiklerini söylerken, ona benzer başka bir Avrupalı yazar da Kürtlerin kökünü İngilizlere dayamağa gayret sarfetmiştir. E. SOANE, "Gizli Kisve Altında Mezopotamya ve Kürdistan Gezisi" isimli eserinde şunları söylüyor:

"Kürd'ü fizik yapısı bakımından ele alırsak, aralarında bir çok mavi gözlü, sarışın insan vardır ve bu tipteki Kürt çocuğu, İngiliz çocukları arasına bırakılırsa onlardan ayırdedilemez, çünkü beyaz tenlidir(3).

## KÜRTLER RUS KÖKÜNDEN Mİ?

Bu saçmalıklardan sonra, şimdi de bir Rus olan BAZİL NİKİTİN'in kendi görüşlerine bakalım.

Kürtçe şarkı ve türkülerin bâzılarında geçen "Hay leyli, hay leyli" gibi nakarat mısraları ve sözleri için, BAZİL NİKİTİN şunları söylüyor:

"Rus halk şarkılarına yaklaşıp bu yönden: Rus halk şarkılarında da "ay lüli, oy did lado" v.b. ses taklitlerine rastlanmaktadır" (4)

Tabii ki, Türk şarkı ve türkülerindeki "hay leyli, hay leyli" lerden habersiz değildi her hâlde Nikitin. Onları yazmak işine gelmiyordu çünkü. Rus yazarı Nikitin'in şu meşhur(!) sözlerine bakalım şimdi:

"Kürtler, ırk, dil, din, gelenek ve toplumsal yapı bakımından Türk komşularından tamamıyla farklıdır" (5).

Evet,

Bazil Nikitin ve benzerlerinin gözü Türkiye topraklarında, Ortadoğu'da ve petrol (neft)de olduğu müddetçe; Kürtler, (onlara göre) Türkmenler'den her bakımdan farklıdır. Zekâyâ, mantığa bakınız...

Bunlar, konumuzun dışında olduğu için geçiyoruz. Yabancı yazar ve çizer takımının Kürtler hakkındaki görüşlerinden verdiğimiz bu birkaç misâl bile, onların Kürtler için ne düşündüklerini izah ettiği gibi, Kürtlere yaptıkları ihâneti ve indirdikleri darbeyi de çok açık bir şekilde sergiliyor...

## DİLLERİN DOĞUŞU HUSUSUNA KISA BİR BAKIŞ:

Yalnız bugünkü konuştukları dili esas alarak kavimlerin kimliklerini bulmaya çalışmanın doğru bir yol olmayacağı, artık bugünün tarihçileri tarafından da benimsenmeye başlanmıştır.

Aynı zamanda dillerin doğmasında; doğudan Avrupa'ya aynı kaynaktan gelen göçlerin, çeşitli yollar seçmesinin ve ulaştırma araçlarının azlığının bölgeler arasında tam bir kaynaşma olmamasına sebep olduğu da öne sürülmeye başlanmıştır.

O halde bu aynı kaynak neresi olabilir? Bir kısım bilginler bunu Orta-Asya, diğer bir kısım ise buna komşu olan kuzey doğu-Asya olarak göstermektedir.

Bu yerin bulunabilmesi için bütün târih boyunca göçlerin nereden geldiklerine bakmak, durumu yeter derecede aydınlatılabilir.

Özellikle Avrupa'ya gelen göçler, başlıca iki yoldan ilerlemişlerdir. İlk çağlarda; Güneyden, İran üzerinden Kafkaslar ve Anadolu'dan geçerek; sonraları Cumduyular eridikçe ve güneyde yeni göçlere karşı dayanma gücü arttıkça Hazar Denizi kuzeyinden, Ural dağları güneyinden, kuzey ve batı Avrupa'ya doğru olmuştur.

İlk gelenler, sonradan gelenler tarafından daha ilerilere atılarak Fransa ve İspanya'ya kadar sürülmüşlerdir. Batı Anadolu'ya gelenler ise koloniler tesisi ile başlayarak Adalara, Akdeniz kıyılarına ve Trakya'ya yayılmışlardır...

Bunun en iyi misâlini HERODOT vermektedir:

Göçlerin sebepleri çoktur. A.C. Haddon'un, Türkçeye çevrilen "Kavimler Muhaçerati" adlı eserde çok güzel açıklanmıştır. Yalnız biz buna ek olarak bir sürü tahminlerden daha çok tarihin kaydettiği tipik bir misâl vereceğiz. HERODOT'da Lidyalıların 18 yıl süren kıtlıktan sonra halkı kurt ile ikiye ayırarak bir kısmının gemilerle yurt aramaya gönderildiği yazılmaktadır. Aynı kavmin birçok bölgelerde adlarına rastlaması, o kavmin tamamının bir göçe katılmadığını da göstermektedir. Söylentilere dayanan yakın târih çağı ile yazıtlara dayanan ilk târih çağlarında, gördüğümüz bütün göçler dikkatle incelenecek olunursa, hep Orta-Asya'dan çıkmaktadır ve bu olay bütün bir tarih boyunca da böyle devam etmiştir.

# KÜRTLER

DR. MİRZA APOHAN

O halde sebepler ne olursa olsun, bilgimiz dışında kalan tarih ve söylentiler öncesi göçlerin de başlangıç yerinin burası olduğunda şüphe kalmaz. Ortada bir Hint göçü, bir İran göçü, bir Çin göçü yoktur. Aksine olarak her çağda buralara uzanan göçlerin Türkler tarafından yapıldığı görülmektedir. Orta-Asya'da özellikle Türkistan'da, çok eski çağlarda kurulmuş bir medeniyetin varlığı, bugün oralarda yapılan kazılarla gün ışığına çıkmış bulunmaktadır. Bu medeniyete sahip insanlar, gördükleri her hangi bir yaşama zorluğu karşısında tamamen veya kısmen yerlerini bırakmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bu ilk çağlarda göçler, topluluklar hâlinde başlamış, yenebilecekleri veya boş buldukları taraflara doğru yönelmiştir. Bazen gittikleri yerlerde azınlıkta kaldıkları için, buldukları yerlerin dilini kendi kültürlü dillerinden de katarak benimsemişlerdir.

Arkadan gelenler de onlar katıldı ve uydu. Fakat daha büyük göçlerin arkası kesilmediği için, ilk gelenler çok kere buldukları yerlerde tutunamayarak daha ilerilere kaydılar ve bu defa da orada dillerinde yeniden bir takım değişiklikler yapmaya mecbur kaldılar ve bu suretle gittikleri yerlerin yüzyıllar boyunca dillerini benimseye benimseye artık bıraktıkları yerlerdeki veya başka yollardan ilerleyen soydaşları ile anlaşamayacak şekilde dil farkları belirlemeye başladı. Bu suretle çeşitli yönlere, çeşitli yollardan ilerleyen kollar, zamanla anaları bir olan yeni diller meydana getirdiler.

Dilciler bu dil farklarını ırklar üzerinde değil, yollar üzerinde aramaya kalksalar, daha doğru bir yol tutmuş olabileceklerini sanırlar.

Şimdi şu soruyu soralım:

Bütün dillerin kökü nerededir?

Burası Cermenler'in buldukları kuzey Doğu-Avrupa olabilir mi?

Dil bilgilerini bütün dillerin bir merkezden ayrıldığına birleşmişlerdir. Bunun neresi olacağını da araştırmışlardır.

Bunlardan bir çoklarına göre "İranlılarla Hindliler," Arya" adı altında toplu buldukları bir çağda, kendilerini Asya'ya götürmüş olan göçün anısını hâlâ sakladıklarının" ileri sürmüşlerdir.

Cermen dilciler göre; "Avrupa'dan Asya'ya doğru bir muhaceret "Arya" dilini yaymış ve Hindistan'a kadar dayanmıştır. Doğum yeri de Cermenler'in bulunduğu; meşe, Kayın, dişbudak ağaçlarının çok olduğu, kuzey-doğu Avrupa'dadır."

Bu görüş doğru olabilir mi?

Kuzey-doğu Avrupa'nın sık ormanlıkları, nehir ve bataklıkları, soğuk iklimi ilk insanların barınma güçlükleri dolayısıyla çoğalmalarına elverişli olmadığı gibi, etnografik araştırmalar da buralarda yontma taş çağının Asya'dan daha çok uzun sürdüğünü, cilalı taş süresinde ise dışarıdan gelen hayvan ve bitkilerin yeni yeni görülmeğe başladığını açığa vurmuştur.

Bu bakımdan ilk göçlerin de DOĞU'dan geldiği anlaşılmaktadır.

Ne tarih başlangıcına yakın çağlarda ve ne de ilk tarih çağlarında Avrupa'dan Asya'ya bir göçün gerçek varlığını göremiyoruz.

Esâsen kültürce ilerlemiş bu bölgeye ilkel silâhlarla birsaldırı da beklenebilir. Cermen bilgilerinin bu iddialarına yol açan olay, her halde, Asya'dan Urallar'ın batısına aşan ve Karadeniz kuzeyinden Balkanlar'a ve oradan da tekrar Küçük-Asya'ya sarkan bir takım küçük akınlar olsa gerektir. Daha doğrusu Hind-u Cermen ve Hind-u Avrupalı diller akrabalığına yol açmak isteyen dilcilerin, bu ikinci derecedeki akınlar dolayısıyla yaptıkları tahminlerden başka bir şey değildir. Fakat bu akınların bir Avrupalı muhacereti şeklinde yorumlanmasına imkân yoktur.

Avrupa medeniyetinin doğması, ancak insanların tabiatla savaşabilecek bir mede-

niyete ulaşmalarından sonra olmuştur. iklimin ortaya çıkardığı güçlükler, yaşamayı sağlamak için çok çalışmayı gerektirdiğinden, tabiatla savaşta bu kabiliyeti kazanmış insanların, medenî araçların tekamülü sayesinde, zamanla medeniyetin en üst katına çıkmalarına yardım etmiştir.

İlk çağlardan orta çağın yarısına kadar bildiğimiz ve tarihin kaydettiği bütün akınlar, İskender'in ki hariç, doğudan batıya olduğu apaçık görülürken, tarihin kaydetmediği zamanlarda, batıdan doğuya, özellikle çok ilkel buldukları bir çağda düşünülmesi aklın almayacağı bir iştir. Bu bütün bir tarih boyunca "TURKO" diye adlandırılan Macarların kendilerine "Avrupalı" dedirtmek için, Türklüklerini inkâr kalkışmasına benzer.

CHARLES SEIGNOBUS, bu konuda özet olarak şunları söylemektedir:

"Biz Avrupalıları, yalnız bıraktıkları etnografik kalıntıları ile tanıyoruz. Onların ne ilk çağlardaki dillerini ve hatı ne de kendilerine verdikleri adları biliyoruz. Ancak içinde kavim adları bulunan yazılı belgeler ya Yunanlıların veyahut da Romalıların eserleridir. Bunlar da özellikle savaşları anlatan şeylerdir ve bunlara verilen adlar da bu kavimler tarafından bildirilen isimlerdir. Ama Bunları kendileri mi takmışlardır, yoksa kavimlerin kendi adları mıdır ve Yunan, Roma dillerine geçerken nasıl bir değişiklik görmüştür? Bunları bilmiyoruz" (6).

Eğer kendi adları doğudaki Türklerde olduğu gibi bize kadar erişmiş olsaydı, belki bugünkü görüşler de çok değişirdi...

İnsanları buldukları ve alıştııkları yerlerden çıkmaya zorlayan, ya çoğalmak ve buldukları yerlerde gereği gibi beslenmemek veya iklim şartlarının değişmesi dolayısıyla daha elverişli alanlar bulmak veyahut da karşı koyamayacakları bir istilâcının korunmak amacından ileri gelmektedir. Avrupa'nın ilkel zamanlarda bomboş alanlarında böyle bir çoğalma sözkonusu olmayacağından, daha kuvvetli kavimlerin buraları istilâsı, ilk akla gelen şey olmak lâzım gelir (7).

(Gelecek Yazı : KÜRTLERİN ASYA VE AVRUPA'DA YAYILIŞLARI)

(x) Rus yazarlarından V. MINORSKY misâl olarak verilebilir. Önceleri; "Kürtlerin -İrani bir kavim- olduklarını" iddia edip Kürtlerin kökünü İranlılara bağlarken; sonra bu fikrinden cayarak, 1927'de yazdığı ve İslâm Ansiklopesin'de yer alan; "Kürtlerin'in ırk, (soy, kök) bakımından değil de dil bakımından İrani kavimlerden sayılması" gerektiği yoluna sapmıştır. Yine V. Minorsky; "Kürtçe, Farsça'dan tamamen ayrı bir mahiyet göstermektedir" demek suretiyle de, dil yönünden de Kürtlerin İrani olmadığını itiraf etmiştir. Kürtlerin kökü meselesini tahriflerle ün yapan bu Rus yazarı, nihâyet 1938'de Brüksel'de toplanan "20. Uluslararası Doğu Bilimciler Kongresi"nde açıkladığı bir tebliğinde de, Kürtlerin kökünü Med ve İskit/Saka (Turani) Türkleri'ne dayamakta ve bu hâliyle gerçeğe bir nebze de olsa işaret etmektedir. (Bak. Bazil Nikitin, Kürtler C.1, sahife: 31)

- (1) Edip Yavuz, Tarih Boyunca Türk Kavimleri, sahife: 9-259.
- (2) Bazil Nikitin, Kürtler, C. :1, sh: 49
- (3) Aynı eser, sh: 50
- (4) Aynı eser, sahife: 143
- (5) Bazil Nikitin, Kürtler C.2 sf: 216
- (6) Charles Seignobus, Avrupalı kavimlerin Mukayeseli Tarihi sf: 18
- (7) Edip Yavuz, aynı eser S: 92-93-84-85

## OYUNLARINI

## BOZACAĞIZ

ŞADİLLİLİ VEDAT

Yıllardan beri, emperyalist devletlerin Türkiye üzerinde oynadıkları oyunlar, bugün had safhaya gelmiş, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri ile tanınan bu güzel vatana nifak tohumlarının serpilmesiyle patlamaya hazır bir atom bombasının kapsülü haline getirilmiştir.

Yıllarca iktidarların gafletlerinden dolayı geri kalmış bir bölgenin insanları olan bizler, emperyalizmin, kapitalizmin ve komünizmin Türkiye'deki uşakları tarafından istismar edilerek, uşaklık ettikleri devletlerin menfaatleri doğrultusunda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun saf, temiz ve mert insanlarını harekete ve devlete baş kaldırmaya yönelmek için, var güçleri ile çalışmaktadırlar.

Türkiye'nin güçlenip kuvvetlenmesini istemeyen bu mihraklar Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, ALEVİ-SÜNNİ, KÜRT-TÜRK ayrırımını körükleyerek, bu bölgeleri emperyalist devletlere peşkeş çekmek için yoğun çaba sarfetmektedirler.

Bu bölge insanlarını Kürt diyerek Türk'den ayrı; Alevi diyerek İslâm'ın dışında göstermeleri, az da olsa etkisini göstermiştir. Bu gurupları meydana getiren insanların beyinlerinin iyice yıkanması ve şartlandırılmaları için de maddî imkânlar sağlanarak, Kürtçe-Türkçe dergiler çıkartılmış, bu konuda İngiliz ve Rus ajanlarının Türkiye'yi parçalamak gerekliliği prensibinden hareket ederek, yazmış oldukları kitaplarda amaçlarını belirtilip ve aynı zamanda bu kitapları Türkçeye çevirtip dağıttırarak beyin yıkama faaliyetlerini açıktan açığa sürdürmektedirler.

CHP iktidarı ise, ilerde yapılması muhtemel bir genel seçimde bu bölgelerden oy toplamak için ses çıkarmayıp, bilâkis bu bölücü ve yıkıcı faaliyetleri yürütenleri şemsiyesi altına alıp himâye etmektedir. CHP bununla da kalmayıp daha ileri giderek 12 Mart döneminde Kürtçülük faaliyetlerine bilfiil katılan ve hakkında birbuçuk yıl hapis ve altı ay gözaltına alınma cezası verilen bir şahısa, kendi iktidarında Bakanlık vererek bölücü ve yıkıcıları âdeta taltif etmiştir. Zaten bu iktidardan da bundan başkası beklenebilir.

Bizler kendimizi Türk'den ayrı bir millet olarak kabul etmiyoruz ve Kürt olduğumuzu da inkâr etmiyoruz. Çünkü Kürt ile Türk aynı ırktandır. Yani Turanlı'dır.

Emperyalist güçlerin yıllardan beri yapmakta oldukları, yalanlarla dolu ve hiçbir ilmi gerçeğe dayanmayan propagandalara inanan ve kendilerinin Türk'den ayrı bir millete mensup olduklarını sanan kişiler ise gaflet içerisinde... Biz, işte bu gaflet içerisinde bulunan kardeşlerimizin gafletten kurtulup gerçekleri görmelerini istiyoruz.

Doğrusuyla-Batılısıyla, Sünnisiyle-Alevisiyle, Türkmeniyle-Kürdüyle Türk Milleti bir bütündür, parçalanamaz.

Emperyalist devletlerin Türkiye'deki uşakları şunu iyi bilsinler ki, yapmış oldukları propagandalar geri tepecektir. Hevesleri kursaklarında kalacaktır.

Bizler yani Kürt diye nitelendirilen Doğulu-lar olarak bu Milleti ve bu devleti böldürtmeyeceğiz, bilâkis güçlenip kuvvetlenmesi için her türlü imkânlarımızı seferber edeceğiz. Emperyalizmin ve onun Türkiye'deki uzantılarının her türlü oyunları, Doğulu gençlik tarafından bozulacaktır. Bu böyle biline...

Kahrolsun komünistler, bölücüler, bölgeciler ve meshop kıskırtıcıları!..

Yaşasın Doğudaki millî birlik ve kardeşlik mücadelemiz!..

# DAYIK A ZERO

HASAN KAYHAN

Güneş Kardu düzlüğüne gelip abanınca, tek mil canlılar apansız soluya kalmıştı gene. Kuşlar kanat uçamaz, yılanlar ısıklanamaz olmuştu. Sıcak, olumsuz bir bıçak gibi böylesine saplanıvermişti herbixşeye. Toprağa dolmuş tırnak iriliğindeki çakmak taşları, östen fırlanmış demir kıvılcımları gibi yakıcıydı. Can değmez. Değse, yanıp kül olur. Ne var ki, kalın kabuklarını zırlanmış iki kaplumbağa güneşin onca öfkesini umursamadan patikaya aşağı adımlanır idi. Arada bir öndeki durdukça, diğeri yetişip tos vuruyordu küt küt... Arkadaki gene yetti. Başım zırhum çekip yekindi "Küt!"... "ikinci hamlesine niyeti yarıda kaldı. Taşlar sıkışıyor, toprak gümlüyordu, az gerilerinde. Bağı açılmış, kuşak bağı gevşemiş bir kara gölge, çıplak ayakları sırtına vura vura koştu geldi. Kaplumbağaların üzerinde aşp seyirtti, gitti. Gögesi tostoparlaktı adamın. Abdo Ağa'nın bademliğine girince görünmez oldu. Sonra Küre tepesinin eteğinde beliriverdi. Kara Seydo, çaldan yapalmış bostan kulübesinde öğle namazına niyetlenmek üzereydi ki sağ yanından yıldırım gibi geçmekte olan Pışar'ı farketti. "N'olmuş buna diye söylendi. Meraklamp bağırdı sonra:

-Lo Pışaroo!. Loo!...  
Pışar, yüreğini alafa vermiş seğirtirdi öyle. Seydo'yu işitmedi. Lâkin berikinin merakıda afaflanıvermişti. Bir kere daha bağırdı:

-Pışaroo! Loo!...  
Gene duyuramadı. Parmaklarını ağzına sokup ısıklandı bu kere. Kanıya Reşo yolu düzlüğünde arkasından unlayan ıslık sesi yetince, Pışar zink diye adım bıraktı. Gözlerini iri iri açıp etrafa bakındı. Seydo ünlendi:

-Ne oli keko, sana diyem?  
Pışar, söylenecek oldu; önce gırtlığı, sonra dudakları kıpırdandı, lâkin ses gelmedi. Yutkundu. Fısıltı hâlinde dedi:

-Dayık a Zero...  
Bir kere daha tekrarladı. Kara Seydo duydu. Islak başına bağladığı mendil yellendi tut ki; birkaç adım vırağına düştü. Omuzları çöküvermişti. "Dayık a Zero ha?" diye mırıldandı birkaç kere. Pışar'a doğru yürüdü. Pışar, soluklanmıyor, gözleri kıpırdamıyor, yüreği çarpıyordu. Lâkin beyninde biteviye yanıkılanan yılan ıslıkları çizgi çizgi uzanıyordu. Kara Seydo'nun sesini duydu. Sanki yukarlardan getirmiş gibi başım göğe kaldırdı. Bir kere de kendisi tekrarladı:

-"Nire gidisen?"  
Düşünemedi, bilemedi, söyleyemedi. Nevi düşünenecek, nasıl bilecek, ne söyleyecekti ki?.. Kelimeler güneş ışınlarının kızgınlığına düğüldü dudaklarından:

-Ula bilisen ne olmuş Seydo... Bizim Dayık a Zero'yi cendermeler yakalamış götürmüşler...

-Sebebi ne gösteriler?...  
-Ma bilisen, benim için da!..  
Seydo, Pışar'ın omuzuna el koydu. Bostan kulübesine doğru çekti. Sonra bağdaş kurdular. Seydo Pışar'a cigara uzattı. Pışar almadı... Yarısına kadar toprağa gömülü testi kavrıp başına daktı. Uzamış sakallarından süzülen sular, bağrından aşağı kayıp indi. Seydo, onun rahatladığını görün sordu:

-Belé, şimdi ne oli?

Pışar omuz çekti. Köye inip olanları duyduğunda, gözü birşey görmemiş, silâhını bile yanına almadan yola fırlamıştı. Lice yolu rakı. Bildiği, oraya varacak, Dayık a Zero'yu kurtaracaktı. Dayık a Zero, altmışında bir ihtiyar anaydı. Pışar'ın anası... Yüreği jandarmasının gözettiği Pışar'dan yana vurdu hep... Lice dediğin az biraz ışık demektir Cumlaş köyünden yana. Çok çok korku. Mahpus demektir daha çok. Sonra hasret. Pışar'ın kulaklarında bir baykuş pavkumasında üç kez yaklandı, elâlem sözü... "Dayık a Zero oğlu için mahpus olmuş". Dayık a Zero, oğlu için mahpus olmuş, Dayık a Zero, oğlu için mahpus olmuş!.. Küre tepesi göçüp Pışar'ın üstüne indi. Suyu çekilmiş. Kardu deresi, sanki sellere bürünüp Pışar'ı önüne kattı da sürükledi gitti... Pışar, fırlayıp ayağa kalktı... Ağzı kenellenmiş, soluğu durmuştu. "Of" dedi. Yüreği üzre yumruk indirip "Of çilem of!". "Ben ki ağam bildim seni Mehmed Zeki Beg. Kulun saydım kendimi. "Var git" dedin, "Vur Muso'yu. "Vardım, vurdum. "Kaç dedin, kaçtım. Anamı vermek var mıydı ele?"

Mehmed Zeki Beg dediği, Lice'nin hatırası. O istemezse, sular akmaz olur, şimşekler çakmaz. Pışar, Mehmed Zeki Beg ile açmıştı gözünü. Onunla kapamalıydı hemde. Böyle demişti aşiret buyruğu. Küfretti herbir şeye ana avrat... Seydo'ya söylenmeden yürüyüp gitti. Gün ikindiye devrilmışti. Lice, Pışar'ın ayakları dibinde hastalıklı bir çocuk gibi yatmaktaydı... Elsiz ayaksız. Dört bir yanına toprak yollar açılmıştı. Kasabamın... beşyüz metre dışına kadar. "Al" demektir bu, "al gerisini de sen yap, Cumaşlı, Serdeli, Derkamlı... Götürebilirsen, götür köyüne..." Pışar, tepedeki meşe ağacının dibinde dikiliyordu. Az sonra varacak, "Ben Pışar'ım..." diyecekti. "Bırakın anamı alın beni..." Mahpushaneyi bilmezdi Pışar. Ama çok şeyler duymuştu ondan yana. Karanlık, öfke ve hasret... Çok çok havasız dört duvar... İçini çekti. Kollarını kaldırıp gerindi. Lice minârelerinde okunan ikindi ezamı tepeye ağır ağır ağır Pışar'ın yüreğine değiyordu. Birdenbire içini bir ateş dağladı. "Allah" deyip kollarını sıvadı. Sonra acı bir bakışla çevresini süzdü. Kurnek yaylasında sanmıştı kendini. Buz soğukluğunda suların şarıldadığı... Yutkundu. Çömeldi. Ellerini toprağa basıp teyemmümle abdestlendi. Namaza durdu. Elhâm, bir büyük huzurun kapısını aralamıştı yüreğinde... Zamanı umuttu Pışar. Dayık a Zero'nun dizleri dibindeydi gene... Anası, kirlî saçlarını okşuyor, yaralarla dolu yanaklarını öpüyordu... Kucağı genişti ve bir başka sıcağı. Bir ara arkasından sesler geldiğini sandı, dönüp bakmadı. Kâbe'ye çevrilmiş yüreği süre'de Peygamberinin avuçlarında atıyordu öyle... Yüreği yani bedeni ve ruhü... Hattâ Dayık a Zero, Cumlaş köyü ve Kara Seydo. Hem de Mehmed Zeki Beg, Muso ve mahpushane. Lice ve bütün memleket. Asker arkadaşı Edirneli Cemal de... Namazını bitirmişti. Halim indirdiğinde okuduğu âyete başlamıştı şimdi de... "Eli, lâm, mim..."



Güneş, dağların doruğunu aşmış, öte yana sarılmaktaydı. Elleri ni yüzüne götürüp sürdü. Yavaşça ayağa kalktı. Hafif bir öksürük sesiyle sıçrayıp döndü. Üç jandarmaya ve Dayık a Zero, kendisini süzüyorlardı gözleri parıltılı. Pışar varıp anasının ellerine sarıldı. Yüzüne gözüne bakardı öyle. Belli ki, mor izler aramaktaydı. Bildi Dayık a Zero;

-Na... dedi, seresker epeyi üzdü, kehrlandı. "Anam..." dedi, "Pışar'ın kebaleti yoh... Mehmed Zeki Beg belâ... Bütük işi o açt başınıza Biliyem... Sizi bize düşmen edi... Bizi size. Hâda'mız yek, peygember yek, Mishef yek, devlet-ü millet ü vetan yek... O mezhep, bu mezhep yoh, hepimiz kardeş, hepimiz yek. Ecdat da ayrı degil... Dümümüz da yek; İslâm. Anamsın... Seni üzdüm. Gün gelir, devran döner, çile biter... Merlek et hepimizin. Estemboluyam. Müslümanam Hemi de Türk'em. Sen gibi. Sen özümüzse... Görecahsan bitecah çilemiz. Yakında. Yüreğim yürüğünde... Gavur bölemiz, yacah birbirimizden..."

Pışar'ın gözleri bir hoş oldu. Dağların gerisinde kalan güneş tut ki gerisin geri dönüp geldi. Jandarmalarla kucaklaştı.

-Bitecah... diye bağırdı sonra, çileniz bitecah... Yolunuz Allah'a doğru. Ben, sen, o, yok artık... Biz varız biz. Doğu, batı, kuzey, güney her kuşe, her teref kalkınacah, yük-

selecek, büyük devlet olacah Türkiyamız. Ezan sesinde kolkola girip yürüyacağız, çilenin üstüne, karanlığın üstüne; yokluğun, yoksulluğun fakirliğin, fukaralığın, yalnızlığın üstüne... Sömürülenlerin üstüne... Bölücülerin, ayırcıların, fitneçilerin üstüne, üstüne... Allah bir çünkü, vatan bir, millet bir...

Dayık a Zero'yu kucakladı sonra. Cumlaş'a doğru, uzanan patikaya sarıldı. Bir gün vızır vızır arabaların kayıp gideceği yollarını düşünerek. Bir türkü kovuverdi dağlara...

"Delilê delilê destanê  
Delile delilê destanê  
Awa hat ü awa çu  
Suvar hat ü peya çu  
Çavê mın çavê reş ket  
Akıl ü sevdâ përa çu  
Delilê delilê destanê  
Bu vatana kurbanê  
Ayyıldıza heyranê  
Delilê delilê destanê..."

Jandarmalar birbirlerine bakıp gülümsediler. Hiçbiri diyemedi ki, "Hey Pışar, seni Lice'ye götürmemiz lâzım..." Diyemediler...  
-Dönelim... dedi, başlarındaki çavuş. Pışar, yarın öbürgün gelir İnşallah beraat eder...

Sıcak çekilmiş, gecenin ayazı çökmeye başlamıştı dağlara... Yolsuz köylere, susuz köylere, ırsız köylere... Utanarak!...

KON YAYINLARI SUNAR

## TARİH BOYUNCA TÜRK KAVİMLERİ VE KÜRTLER

- Tarihin başlangıcından zamanımıza kadar, her yönüyle KÜRTLER...
- KÜRTLER hakkında bugüne kadar ileri sürülen görüşlerin eleştirisi...
- ZAZALAR ve ALEVİLER hakkında geniş bilgi.
- Doğudaki bütün KÜRT AŞİRETLERİ'nin tarihi kökenleri...
- Kürtler'de Örf ve Adetler, yaradılış inancı, iyi ve kötü ruhlar, totemizm, mezarlar, ziyaretler, bayramlar, dağ kutsallığı, kutsal sular, kaynaklar, ırmaklar, Samanî inanışlar, Kara Çarşamba, Ergenekon Efsanesi...
- KÜRTÇE'nin Hint-Avrupa dil gurubundan olmadığının gerçeği.
- Türkiye'de ilk defa tam ve gerçek bilgiler
- 430 Sayfa, büyük boy, Fiyat: 100 TL
- Ödemeli gönderilir. İsteme Adresi: Kon Yayınları, P. K. -81 Maltepe-ANKARA

# Belgelerle Kürt Aşiretleri ve Menşei

EDİP YAVUZ

Türkiye Kürtlerini Kurmanç ve Zaza olmak üzere iki bölümde toplayabiliriz. Her bölüm de yine kendi arasında çeşitli aşiretlere, oymaklara ayrılmış durumdadır. Kurmanç kolu, "MİL" ve "ZİL" diye iki bölümde incelenebilir. Zaza (Guran/Korhan) kolu ise, (Varto Tarihi'ne göre) Düm-beli-Yezidi-Zaza olarak üçe bölünmektedir.

Van Tarihi (s. 43) de bu MİL ve ZİL ayrılmasını gösterdiği gibi Dr. Friç de; "Memaliki Osmaniye ile Azerbaycan havâlisinde bulunan Kürt-Zeban (Kurmanç) şubesine mensûb aşiretlerin kısm-ı âzamı ZİLÂN (Ziller) ve MİLÂN (Miller) ünvanı ile iki büyük şubeye ayrıldığı hâlde ŞEREF-NÂME'de bu ciheti meskût bırakılarak ZİLÂN VE MİLÂN aşiretleri tâli zümreler arasında gösterilmiştir." (Dr. Friç, Kürtler, s. 45) denilmektedir.

ŞEREFNÂME'nin burada MİL ve ZİL oymaklarına onur tanımamak ve bütün Kürtleri kendi etrafında toplamak amacını güttüğü sanılmaktadır. Nitekim bütün Kürt aşiretlerinin Diyarbakır ve Doğu Bayazıt merkezlerinden etrafa yayıldıklarını iddia etmesini de Dr. Friç, "Serefname sâhibi kendi hükümetinin kuvvetini göstermek ve Kürtleri bu muhite mütevccih edebilmek için Diyarbakır-Doğu Bayazıt merkezini zikretmiştir" diyor. V. Minorsky de (İslâm Ansiklopesi s. 1094); "Bilhassa şimalde ve Garpte yayılmış olan diğer bir efsaneye göre Kürtler eskiden Milân ve Zilân diye iki kısma ayrılmış idi. Bunlardan birincileri Arabistan'dan ikincileri Şarktan gelmiştir." demektedir.

Milân ve Zilân oymakları, her biri 12 olmak üzere, başlıca 24 büyük oymağa ayrılmakta (Tıpkı Oğuzların 24 boyu gibi) ve bunlar da yine irili ufaklı çeşitli adlar altında anılan küçük oymaklara, daha doğrusu obalara ayrılmaktadırlar. Önce Milan'ları, sonra Zilan'ları ve daha sonra da Zaza'ları sırasıyla inceliyelim.

1-MİLÂN (MİL'LER) POPLULUĞU OYMAKLARI

Bu guruba dâhil edilen oymakların isimleri şunlardır: 1-Milli Oymağı-2-Berezan/Berzan (Barzaniler/Barzanlılar) oymağı, 3-Cıbranlı Oymağı 4-Karakeçili Oymağı, 5-Zırkan oymağı, 6-Sipkan (Sipki) oymağı 7-Karabaş Oymağı, 8-Şeyhan (Şihan/Şeyhlu) Oymağı, 9- Sidanlı (Sitanlı/Seydanlı) Oymağı, 10, Huytu Oymağı, 11-Şigo Oymağı, 12-Hasenanlı'lar Oymağı.

1-MİLLİ AŞİRETİ:

Maspero, N. Adontz, Wels'in târihleri ile Kars ve Diyarbakır Târihlerinde; Millî, Militeu, Melet, Meldi diye çeşitli şekillerde adlandırılan bu aşiret; bugün "MİL" "Milan" şeklinde hâlâ geniş bir aşiret topluluğunun adıdır. Bu bakımdan bu "MİL" konusu üzerinde dikkatle durmak feab eder.

Milî, Mil sözünün "T" li çoğulu olduğu gibi "Melet" de "Mel" sözünün yine "T" li çoğuludur. "Milî" "Melet" adları, her ikisi de Malatya'ya verilen adlar olduğundan aralarında ses değişikliğinin bir fark yaratmadığı anlaşılmaktadır. "Meldi" sözü, de, "Melidu" nun kısaltmış hâlidir. "Meli" sözündeki "İ" nisbet eki olduğu gibi (DU) da memleket gösteren bir ektir.

Târihin "Milî" lerini de bugünkü "Miller" in yaşadığı yerlerde buluyoruz. Bugün "MİL" adını, "Milân" la-

rın bulunduğu Urfa, Harran bölgelerinde; "Milî" şeklinde köy adını, Tun-celi'nin Kalan kazasında; "Mil Uşağı" adını saklayan, köy adını da Baskil-de görmekteyiz.

"Milan" şeklindeki çoğul hâli; Eleğirt, Tutak, Kızıltepe, Özağaç terfide, "Miller" anlamına "Millan" hâli de Eruh'da köy adıdır. "Milikân" (Milîlerin yeri); Ağrı, Kulp, Kozluk, Kozalan, Fruh ilçelerinde; "Milyan" lı şekli de Erzincan ve Pazarçık köylerinde bulunmaktadır.

Görüldüğü ki; bunların bazıları Türkçe, bazıları da Farsça kurallara göre ek almışlardır.

Minorsky'nin İslâm Ansiklopedisindeki "KÜRTLER" yazısında, bunların Arabistan'dan geldikleri yolunda söylenti, her hâlde adının "Milî" kelimesinden türediği düşüncesinden ileri gelmiş olsa gerektir. "Millet" sözünün Arapça oluşu Milli Aşireti'nin de Arap olması sanısını ortaya çıkarmıştır. Halbuki Osmanlı arşivlerinden derlenmiş olan "Anadolu'da Türk Aşiretleri" isimli eserde, hicri 991 yılında bunların Akâfiye Savaşında Milîtan (Milîtan) Karayörük táfesi olarak adlandırıldıklarını görmekteyiz.

Nitekim ileride de açıklanacağı gibi Millîlere bağlı Barâzi (Barzan) aşireti de Edremit'te bugün yine bir yörük oymağıdır. Bunlardan Cibirlîlerin de Teke Savaşından gelme oldukları yine bu aşirete bağlı Karakeçili aşiretinin de Teke Savaşından geldiği, hicri 975 tarihli fermanında belirtilmiştir. Görüldüğü ki, bunların Arap olması düşüncesi hiçbir esasa dayanmayan bir yalaştır-madan başka birşey değildir.

Kelimenin özü olan "MİL" Türkçedir, ve yine Türkçe "Lİ" edatı alarak "MİLLİ" olmuştur. Nitekim Farsça çoğul edatı olan "Milan" "Miller" anlamına olduğu gibi, eski Türkçedeki "T" çoğulu edatını alan "Milî" te yine "Miller" demektir. Arapça'da "MİL" demir, çubuk anlamına gelirse de, Türkçe'de dere ve çayların sürüklediği ince ve yerimli toprak anlamına gelir. Bunların başşehri "Milîten" (Milî) yani Malatya olduğuna göre, Fırat vadisinin Millî toprakları ile ilgisi daha yakındır.

MİL topluluğuna giren aşiretler incelenirken, bunlar hakkında daha geniş bilgi verileceğinden tekrarlara yer vermemek için üzerinde daha fazla durmayacağız.

2-BEREZAN (BARZANİLER BARZANLILAR) AŞİRETİ

Mil Topluluğundan gösterilen Berzan (Barzan) Aşireti'nin birçok eserlerde ayrı ayrı adlandırıldığı görülmekte ve belki de bu ayrılık, buldukları yere göre şive farkı olarak ortaya çıkmaktadır.

Berazi, Barzi, Barzini, Barzikâni, Baris, Barisan, Barshan, Barzan, Barsgan şekillerinde görülen bu aşiretin büyük ve köklü bir aşiret olduğu ilk bakışta göze çarpmaktadır.

Bugün Irak'ta Kürt muhtariyeti için çarpışanların başına geçen Barzan Aşireti üzerinde bir parça fazla durmak, tezminin ne kadar kuvvetli olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

İlk önce adı üzerinde duralım; Bu çeşitli söylenişlerin toplandıkları kök söz "BARS"tır. Divan-ı Lügat-üt

Türk'de (Dizin s. 70), "Pars" demektir. Aynı zamanda 12'li Türk takvimindeki yıllardan birinin de adıdır. Bu söz Farsça çoğul edatı olan "AN" ekini alarak BARS-AN olabileceği gibi yine Divan-ı Lügat-üt Türk'de (Dizin 832-833) "BARSGAN, Afrasyab (yani Alp Er Tunga'nın oğlunun adı, bu adamın kurduğu şehrin adı ve bir kavmin adıdır." denilmektedir.

Bahadır Han Şecere-i İshaiyesinde ise; Oğuz Han Oğlu AYHAN'ın "BARİS" isimli bir oğlu gösterildiğine göre, BARSHAN'ların bu Baris-Han'a bağlı bir oymak (aşiret) olduğu da açıklanmış olur. Türk hakanları arasında "BARS" adı çoktur. Hazar hakanlarından Satıp Han'ın yerine geçen oğlu PARS HAN ile Mısrır kölemenlerinden BAYBARS, Samiriye hükümetinin kurucusu Samir Han'ın yerine geçen oğlu BARS HAN Orhun kitâbelerinde adı geçen BARS BEG yine Houtsman'ın Glossarında Uygur Yazıtlarında adı geçen BARS BOĞA nihayet bunlardan birer misâldir. BARS ile BARZ aynı şeylerdir. Zira S-Z ses değişimi her vakit yapılmaktadır. BARZ-AN bunun Farsça çoğulu adıdır. Türkçesi BARSĞAN olduğuna Divan-ı Lügat-üt Türk belirtmiştir.

Zeki Velidi Togan, "Umumi Türk Tarihine Giriş" isimli eserinde (s. 145 146) "BARSGAN"ları şu şekilde açıklamaktadır: "Gazneviler Devleti'nin kurucusu Sübek Tegin (Sübek: Türkçe asker beyi, yani ordu zabiti anlamındadır): Acem müellifleri tarafından verilen her türlü Nesepnâmelerin yanında onun kendisi tarafından Ebul Feiz Bustiyâ'ya imlâ edilen matnât daha mühimdir. Sübek Tegin'in dediğine göre bunlar Isığ göl civarında yaşayan BARSGAN Türklerindedir. Babası Çok isminde bir bahadırırmış. Aileleri, Çok'un avda bulunduğu bir günde komşuları olan Tokhsi Türklerinin taarruzuna uğrayıp 12 yaşında olan oğlu Sübek Tegi götürülmüş 4 sene bu Tokhsiler'de esarette kaldıktan sonra Taşkent'e getirilerek Samanoğulları'na satılmıştır."

Sübek Tegin'in BARSGAN'lı olduğu diğer kaynaklarca da kaydedilmiştir. Babası Oğuznâme'de olduğu gibi Çok Kara Berçken Bin Kara Arslan olarak kaydedilmiştir.

Bu suretle BARS, BARİS veya BARSGAN şeklinde söylenişler BARZANLILAR'ın her haliyle bir Türk aşireti olduğunu açıkça göstermektedir.

Şimdi; Isığ Göl'den Gursistan'a oradan Hind'e ve İran'a, oradan da Doğu Anadolu'ya kadar yayılan BARSGAN ve sonraları BARZAN veya BAR-EZAN denilen bu oymağın gerçek benliğini kavrayabilmek için yayıldığı alanlarda, bıraktığı anılardan izliyelim.

BARZAN'ların bir zamanlar Isığ Göl çevresinde oturdukları, Sübek Tegin'in hâtıralarından anlaşılmaktadır. Kürt İlhan Devleti de bu gölün Kuzey doğusunda Alagöl'e yakın, Ulukem çevrelerinde bunlara komşu idi. Nitekim burada Alagöl'ün doğusunda bir de Kürte kasabası bulunmaktadır. Kürt İlhan (İlhan) larının Türkçe konuştukları, bıraktıkları yazılardan anlaşıldığına göre bunların da orada Türkçe konuştuklarından hiç şüphe yoktur. BARSGAN'lı Sübek Tegin çağında veya daha önce Hindistan'a kadar uzandıklarını bugün Ganj nehrinin Dinaypur batısında ve İngiliz pazarının güney-batısındaki BARSOVA'dan anlamaktayız. (Bak Stielers Hand-Atlas).

Macarlar arasındaki Kürt oymağının hatıralarını saklayan aynı bölgede BARZ, BARSYS, BERESAN adları ile de karşılaşmaktayız ve işin enteresan tarafı BARS kasabasının hemen kuzeyinde bir de TURCSEK kasabası adıyla Türkleri de bulmaktayız. Slovakya'dan gelerek şimdiki Macar sınırında Tuna'ya karışan Gran (Guran) nehrinin üzerinde sınır yakınında başlayarak bu nehrin doğusunda Kürt, bunun kuzey doğusunda nehir üzerinde BARS, bunun da kuzey-doğusunda yine nehir üzerinde BARS-SEKLENO, bunun hemen kuzeyinde yine BARS ve onunda kuzeyinde TURCSEK sıralanmaktadır. Türk Kürt, Bars; Guran oymaklarının yanına sıra ile dizilmesi, bunların bir tesadüf olmadığını bize açıklar durumdadır. (Aynı Atlas)

BERESAN şekline kuzey Kafkasya'da Azak denizine dökülen Beysu üzerindeki bir kasabanın adına da rastlamaktayız. Beysayy adını da bu şehre onların verdiği sanılır. Şehrin adı Rus istilâsından sonra BERESANSK kılığına girmiştir. Fakat Karadeniz kuzeyinde Ocak şehrinin yanı başındaki limanın adı da BERESAN'dır. Hatta Kapu dedikleri yerin de adı yine BERESAN'dır. Ocak şehrinin adı, Ruslar'dan sonra bir "OF" eki alarak OCAK-OF olmuştur. Demek oluyor ki, buraya da "Ocak" adını, BARS'lar vermişlerdir.

BARSYS şekli, Karpatlar doğusunda TARNA POL' eyaleti içinde "Buczacz" (Bucak) şehri batısındadır. Burada da "BUCAK" adını bu BARS'ların verdiği anlaşılmaktadır. Görüldüğü ki, bu istilâ henüz Farslaşmadan çok eskiden Sümerler, Elamlar, Akadlar akını zamanlarında veya az sonra Hindu-kuş dağları, Elburuz dağları, Kafkas dağları yoluyla Karadeniz'e çıkan akınlardandır. Yahutta Hunlar istilâsında ORTA-ASYA'dan İran'a uğramadan gelen bir akınlı buralara yerleşmişlerdir. Gerçi İran'da da bu adlara rastlanmaktadır. Bu da herhalde bunların güneyden gelen bir kolu olsa gerektir.

(Devamı var)

KON YAYINLARI

KÜRTLERİN MENŞEİNE İŞİK TUTAN BİR ESER BANA SUNUYORUZ

## KÜRT MESELESİ

YETKİLİ BİR KALEMDEN,  
YAZILIS TARİHİ: 1933

ÇIKIYOR



## BİR GÜN GELECEK...

ÇOK UZAK..  
ÇOK UZAK BİR GÜN GELECEK..  
BİR GÜN GELECEK..  
ÇOK YAKIN BİR GÜN GELECEK..  
O GÜN YARINDAN YAKIN.  
O GÜN YÜZYILLARDAN UZAK..  
AMA O BÜYÜK GÜN,  
MUHAKKAK GELECEK..-

O GÜN BİR NUR TOPU GİBİ,  
BU UZUN GECELERİN SABAHINDA  
IŞIK IŞIK DOĞACAK...

O GÜN  
NAL ŞAKIRTIYLA,  
FIRTINA UĞULTULARIYLA,  
SİLÂH SESLERİ İLE

GELECEK, ..

O GÜN  
GÜLÜN TOMURCUĞUNDA,  
RÜZGÂR FISILTISINDA,  
MAVZER İŞILTISINDA

O GÜN ÖNÜMÜZDE  
O GÜN HERŞEYİMİZDE...

BÜYÜ BOZULACAK  
KOZA AÇILACAK  
RUHUMUZUN VOLKANI  
KONUŞMAĞA BAŞLAYACAK

BU İHTİYAR DÜNYA ASIRLAR BOYU,  
YİNE BÖYLE DÖNECEK.

YA BEN,  
YA ÇOCUĞUM,  
YAHUT TORUNUM,  
O GÜNÜ KARŞILAYACAK.

O GÜN BOŞANAN BİR OK  
O GÜN DOLU BİR YELKEN  
O GÜN OLGUNLAŞMIŞ BİR BAŞAK  
O GÜN YOLDA BİR MEKTUP  
O GÜN TELGRAF TELLERİNDE HABER...

MÜJDE ONDA, HAYAT ONDA, NECAT ONDA..

O GÜN  
O BÜYÜK GÜN  
O KUTLU GÜN  
BİR GÜN GELECEK...

# KON

Aylık Siyasal Gazete, Sahibi: Abdurrahman ÖNCEL, Sorumlu Müdür: Ali İhsan BACALAN, Genel Yayın Müdürü: Hayri BAŞBUĞ, Haberleşme Adresi: P. K. 81, Maltepe ANKARA, Yıllık Abone Bedeli: 120 TL, Dış ülkelere iki katı, Dizgi, Pikaj, Montaj: BAŞAK OFSET, Basıldığı yer: Dünya VEB Ofset Tesisleri, Balgat ANKARA.